

ประมวลเอกสารการนิเทศการศึกษา

ฉบับที่ ๑

จัดทำขึ้นโดย

หน่วยศึกษาในเทศก กรมการฝึกหัดครู
กระทรวงศึกษาธิการ

รวบรวมและแก้ไขใหม่

พ.ศ. ๒๔๕๘

คำนำ

วิชาการศึกษาหรือที่เราเรียกกันว่า “วิชาครู” นั้นเป็น ศาสตร์ ทักษะ
เชิงเคราะห์เข้าไว้ในบรรดาศาสตร์ทั้งหลายในโลกที่ ต้องการการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง
แกไขอยู่เสมอให้สอดคล้อง เพื่อให้ทรงคุณค่าของศาสตร์ โดยแท้จริงได้ การ
ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงย่อมกระทำกันได้ด้วยหลายกตวิธี และการเขียนเอกสาร
ให้อ่านก็เป็นวิธีหนึ่งที่น่าสนใจ เอกสารที่ประมวลไว้ในหนังสือเล่มนี้
ถึงสิ่งต่าง ๆ ในวงการศึกษายุคใหม่ทั้งศึกษานานาชาติ ผู้เรียบเรียงคิดว่าสมควรจะ
เสนอให้ผู้ที่อยู่ในวงการศึกษารวบรวมและพิจารณา ถ้าเห็นว่าดีมีประโยชน์
ก็จะได้นำไปใช้ให้เกิดประโยชน์แก่อาชีพครู ทั้งส่วนตัวและส่วนรวม เอกสาร
เหล่านี้ความจริงได้พิมพ์ออกแจกจ่ายไปยัง โรงเรียนฝึกหัดครูและโรงเรียนมัธยม
ศึกษาในสังกัดกรมวิสามัญศึกษาครั้งหนึ่งแล้ว ทั้งนี้โดยความเห็นชอบของทาง
ราชการเจ้าสังกัด แต่ปรากฏว่าความต้องการจากแห่งต่าง ๆ ทั้งทางราชการ
และส่วนตัวยังมีมาก จึงได้แก้ไขและรวบรวมขึ้นเป็นเล่มใหม่ให้กระจัดกระจาย
จริงอยู่เรื่องราวในเอกสารเป็นเรื่องราวที่คัดัดแปลงเรียบเรียง มาจาก หนังสือ
วิชาการศึกษาดังประเทศ(สหรัฐอเมริกา) บ้าง คัดแปลงเรียบเรียงจากประสพ
การณ์ของผู้ที่ได้ไปเรียนวิชาการศึกษาในต่างประเทศ (สหรัฐอเมริกา) บ้าง จึง
อาจเป็นเครื่องชวนให้ท่านผู้อ่านคิดสงสัยว่า ก็เมื่อเป็นเรื่องของเขา จะให้เขา
มาใช้กับของเราจะเป็นการถูกต้องหรือ จึงใคร่จะขอแจ้งว่า อาหารที่รับ
อย่างหนึ่งนั้น ท่านจะเรียกมันว่า ชีสทอดก็ตาม กุนเชียงก็ตาม หรือไส้กรอก

กับกับปลาแนมก็ตาม เนื้อแท้ที่ทรงสรรพคุณในอาหารวิธยาอย่างเดียวกัน
จะมั่วว่าอย่างไร ทำจากไหน มันไม่สำคัญมิใช่หรือ

หน่วยศึกษานิตเทศกมนำที่ที่จะต้องแสดง ความชอบคุณไว้ ณ ที่นออย่าง
น้อย ๓ ครั้ง ครั้งหนึ่งคือขอบคุณศึกษานิตเทศก ผู้ได้เรียบเรียงเอกสารต่าง ๆ
จนเป็นวิทยาทาน ครั้งที่สองคือขอบคุณกรมการฝึกหัดครูที่ให้อนุญาตในการ
เผยแพร่วิทยาทาน ครั้งสุดท้ายคือจะขอบคุณท่านผู้อ่าน ถ้าได้กรุณาชักชวน
ข้อบกพร่องผิดพลาดอันน้อยอยู่ในบรรณวิสัย

หน่วยศึกษานิตเทศก

กรมการฝึกหัดครู

พฤษภาคม ๒๔๕๘

กิจกรรมนอกหลักสูตร
ที่ควรจัดขึ้นในโรงเรียนมัธยมศึกษา

โดย

นายพิษณุ ชัชวาลย์ปรีชา

หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมวิสามัญศึกษา
พิมพ์แจกโรงเรียนฝึกหัดครู และ โรงเรียนมัธยมศึกษา
ของกรมวิสามัญศึกษา

เอกสารการนิเทศการศึกษา

๒๕ ตุลาคม ๒๔๕๗

กิจกรรมนอกหลักสูตรที่ควรจัดขึ้นในโรงเรียนมัธยมศึกษา

ความหมายของกิจกรรม ส่วนประกอบของการจัดการศึกษาแผนใหม่
ที่นับว่าสำคัญส่วนหนึ่ง ได้แก่งิจกรรมซึ่งในภาษาอังกฤษเรียกว่า Activity
ความจริงกิจกรรมก็คือที่เราเข้าใจกันว่าเป็นการทำงาน หรือการปฏิบัติงาน
นั่นเอง คำว่า “กิจกรรม” เกิดมีความหมายในการศึกษาอย่างมีจุดจิตใจขึ้น
ก็เพราะอิทธิพลของนักการศึกษาอเมริกันชื่อคือ จอห์น ดิวอี้ ผู้ซึ่งโฆษณา
หลักสูตรการศึกษาแผนใหม่ที่ว่า การเรียนด้วยการกระทำกิจกรรม หรือด้วยการ
แสวงหาประสบการณ์ด้วยตนเอง ทำให้คนเจริญงอกงามทุกส่วนที่ประกอบ
เป็นคน (the whole individual) ความจริงนั้นเมื่อจอห์น ดิวอี้ ได้โฆษณา
การศึกษาแผนใหม่ขึ้น กิจกรรมในโรงเรียนนั้นไม่ใช่เป็นของใหม่ จริยว่าเป็น
ของมีมานาน เริ่มแต่การศึกษาสมัยโบราณก็เห็นจะไม่ผิด แต่ที่ว่าอาจมี
ลักษณะแตกต่างกันตามชื่อที่เรียกและวิธีดำเนินการเท่านั้น ประวัติการศึกษา
ตะวันตกจะบอกให้เราทราบว่า โรงเรียนประจำของชาวสเปนใช้เด็กโตปก
ครองเด็กเล็ก บัณฑิตสูงของอังกฤษจัดให้นักเรียนมีส่วนร่วมการปกครอง
โรงเรียน ซึ่งเรียกว่าระบบแบ่งนักเรียนออกเป็นคณะ (House System) มา
เป็นเวลานานแล้ว แต่ก็ได้อธิบายโดยย่อมาจนปัจจุบัน

ในการบริหารการศึกษาของโรงเรียนนั้น เราอาจจะแบ่งแยกกิจกรรม
ต่าง ๆ ในโรงเรียนอย่างกว้าง ๆ ได้เป็น ๒ ประเภทคือ กิจกรรมในหลักสูตร
(Curricular activity) ประเภทหนึ่ง กับกิจกรรมนอกหลักสูตร (Extra-
curricular activity) อีกประเภทหนึ่ง กิจกรรมในหลักสูตรนั้น เกี่ยวกับ

การเรียนวิชาซึ่งจัดสอนประจำอยู่ทุกวัน เช่น คณิตศาสตร์ ดั้งเดิมศึกษา วิทยา ศาสตร์ วรรณคดีในภาษาของคนและต่างประเทศเป็นต้น เหล่านี้เป็นวิชาซึ่งนักเรียนจะต้องเรียนและทำคะแนน ส่วนกิจกรรมนอกหลักสูตรนั้นเกี่ยวกับการเรียนงาน หรือปฏิบัติงานที่โรงเรียนจัดขึ้น โดยมีจุดมุ่งหมายสำคัญในอันที่จะอบรมนักเรียนให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมทุกอย่าง เท่าที่สามารถจะมีส่วนร่วมด้วยได้

คุณค่าและประโยชน์ของกิจกรรม ในโรงเรียนหนึ่ง ๆ การจัดให้มีกิจกรรมต่าง ๆ นอกหลักสูตรนั้น มีคุณค่าทางการศึกษาหลายประการ ตามที่จะสรุปกล่าวเป็นข้อ ๆ ต่อไปนี้

๑. ส่งเสริมบุคลิกลักษณะที่พึงประสงค์เป็นรายบุคคล ในกิจกรรมการเรียนวิชาตลอดวัน เราอาจจะไม่มีโอกาสส่งเสริมบุคลิกลักษณะเป็นรายบุคคลได้ เพราะต้องเรียนวิชาตามที่ครูสอน ในกิจกรรมนอกหลักสูตรเราจะทราบได้ว่า นักเรียนคนไหนสามารถรับผิดชอบในงานประเภทใด และทำงานด้วยความสนใจและเต็มใจอย่างไร เพราะการที่นักเรียนสามารถรับผิดชอบในงานที่ทำได้นั้น เป็นโอกาสสำคัญที่จะส่งเสริมบุคลิกลักษณะว่า ตนจะเรียนและทำงานกับผู้อื่นได้อย่างไร จึงจะเกิดประโยชน์จากการร่วมมือกัน

๒. ส่งเสริมพัฒนาการทางสังคม กิจกรรมนอกหลักสูตรช่วยให้การสังคมของนักเรียนเจริญงอกงาม ทำให้นักเรียนรู้จักติดต่อสมาคมคบหากับเพื่อน ๆ ด้วยกัน ให้รู้ว่าทำอย่างไรจึงจะเป็นมิตรกันได้ ยิ่งกว่านั้นยังช่วยส่งเสริมให้นักเรียนสามารถคบหาสมาคมกับคนทั่วไปได้ โดยไม่เคอะเขิน วิตกกังวล และอาจกล้าแสดงตนในที่ประชุมได้โดยปกติและแนบเนียน

๓. เป็นการระบายความสำราญใจ กิจกรรมนอกหลักสูตรจะช่วยคลายความเคร่งเครียดในงานที่ทำประจำซ้ำ ๆ ซาก ๆ และเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ โรงเรียนที่สอนเฉพาะในหลักสูตร จะทำให้นักเรียนเกิดความเบื่อหน่าย เหน็ดเหนื่อย หนักสมอง และหนักใจมากขึ้น กิจกรรมนอกหลักสูตรบางประเภท เช่น กิจกรรมกีฬาในร่มและกลางแจ้ง กิจกรรมสวนครัวเลี้ยงสัตว์ จะช่วยระบายความเหน็ดเหนื่อย (fatigue) เหล่านี้ได้

๔. เพิ่มเติมกิจกรรมในหลักสูตรให้สมบูรณ์ กิจกรรมนอกหลักสูตร เช่น กิจกรรมสโมสรภาษาต่างประเทศ จะช่วยให้นักเรียนพูดภาษาต่างประเทศได้เร็วกว่าที่เรียนในชั้นซึ่งมีเวลาเรียนน้อย

๕. ส่งเสริม ความสนใจ ให้เหมาะสม แก่ลักษณะ แตกต่าง ของนักเรียน เป็นคน ๆ กิจกรรมนอกหลักสูตรจะช่วยส่งเสริมความสนใจ ในการเรียนของนักเรียนเป็นคน ๆ ไป เป็นความจริงที่ว่า ความสนใจของนักเรียนแต่ละคน ย่อมแตกต่างกัน กิจกรรมในหลักสูตรไม่เป็นหลักประกันที่มั่นคงพอที่จะทำให้ นักเรียนทุกคนสนใจเหมือนกัน ๆ กันได้ในการเรียนวิชาหนึ่ง ๆ ความสนใจและทัศนคติที่นักเรียนมีย่อมจะแรงบ้าง หย่อนบ้าง แตกต่างกันไปเป็นธรรมดา กิจกรรมนอกหลักสูตรเท่านั้นจะช่วยเจี่ยความสนใจออก ทำให้ครูประเมินค่าได้ว่า ใครมีความสนใจและทัศนคติต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดอย่างไรบ้าง

๖. ส่งเสริมการดำเนินวิถีชีวิตร่วมกันอย่างประชาธิปไตย กิจกรรมนอกหลักสูตร จะเป็นกำลัง สำคัญ ที่จะส่งเสริม การดำเนินชีวิตให้เป็นประชาธิปไตยจริง ๆ ได้ ก็ต่อเมื่อกิจกรรมชนิดนั้นเป็นที่สนใจของนักเรียน และนักเรียน

มีความตั้งใจจริงที่จะร่วมมือกันรับผิดชอบ เช่น ในกิจกรรมประชุมเป็นตัวอย่างที่จะเรียกว่าเป็นกิจกรรมประชุม และการประชุมจะดำเนินไปด้วยดีนั้น ก็ต่อเมื่อสมาชิกทุกคนซึ่งจะกล่าวต่อไปคือ ประธาน ที่ปรึกษา และเลขานุการ เป็นผู้รับผิดชอบหน้าที่ตามความรับผิดชอบของตน และเพื่อให้เป็นการแน่ใจแก่สมาชิกทุกคนว่า บุคคลดังกล่าวแล้วจะดำเนินงานไปโดยเรียบร้อยเป็นที่ไว้วางใจได้ สมาชิกทุกคนจึงจำเป็นต้องร่วมกันออกเสียงเลือกบุคคลผู้ที่เขาไปดำเนินการประชุม ทั้งนี้ เพื่อให้กิจการดำเนินไปตามวัตถุประสงค์ของทุกคน การประชุมที่ดำเนินไปตามกระบวนการดังกล่าวนี้ จึงจะเป็นประชาธิปไตยอันสมบูรณ์ เพราะทุกคนมีส่วนร่วมมือในการกระทำและรับผิดชอบในกิจกรรมนั้น ๆ ร่วมกัน ในกิจกรรมนอกหลักสูตร โอกาสที่จะส่งเสริมชีวิตของประชาธิปไตยมีมาก

๑. ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียน รูปการที่น่าสนใจที่สุดประการหนึ่งของกิจกรรมนอกหลักสูตรก็คือ ความสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียน นักเรียนไม่ต้องกลัวว่าครูจะหักคะแนนหรือตำหนิว่านักเรียนทำงานไม่ดี ในกิจกรรมนอกหลักสูตรทั้งครูและนักเรียนต่างพยายามเรียนรู้งานด้วยกัน ครูเองก็เชื่อว่ามีความสามารถรอบรู้ และปฏิบัติงานได้ดีกว่านักเรียนต่างฝ่ายต่างเรียนร่วมกันและเรียนจากกันและกัน ปริมาณแห่งความสามารถและการรอบรู้ งาน มิใช่เพราะอยู่ในการเป็นครูหรือเป็นนักเรียน ความสำคัญอยู่ที่การนำตนเองไปประสพการณ์กับกิจกรรมที่ตนสนใจ และสามารถจะทำให้สำเร็จดังต่อไปนี้ กิจกรรมนอกหลักสูตรนี้จะช่วยให้ครูเห็นใจนักเรียนและยกย่องคุณค่าในงานของนักเรียน ผลที่ได้ก็คือทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนแน่นแฟ้นยิ่งขึ้น

๔. กิจกรรม นอกหลักสูตร ใช้เป็นเครื่องทดลอง กิจกรรมในหลักสูตร และวิธีดำเนินการ ในการศึกษาแผนใหม่เห็นได้ว่ากิจกรรมนอกหลักสูตร ได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนในหลักสูตรมากขึ้นแล้ว ในกิจกรรมหนึ่งคือ พิมพ์และห้องสมุด จะเห็นเรื่องสั้น ๆ กวีนิพนธ์ และบทความต่าง ๆ ที่นักเรียนเขียนส่งห้องสมุดพิมพ์ของโรงเรียน ความเป็นจริงคือการเรียนวิชาเรียงความ ที่นำมาปฏิบัติให้ได้ผลนั่นเอง

๕. กิจกรรม นอกหลักสูตร ช่วยส่งเสริม ความมุ่งหมาย ของการศึกษา แผนใหม่ให้บรรลุผล

- ก. ผลัดใหนักเรียนรู้จักแนะนำตนเอง (Self-direction)
- ข. ส่งเสริมความร่วมมือในการทำงานร่วมกัน (Co-operativeness)
- ค. ส่งเสริมให้มีวินัยด้วยตนเอง (Self-discipline)
- ง. ทำใหนักเรียนรักโรงเรียน ครู เพื่อนนักเรียน และบรรดาผู้ร่วมงานทั้งหลาย มี Esprit de corps ซึ่งนับว่าเป็นธาตุสำคัญของสปีริตของโรงเรียน

จ. ส่งเสริมใหนักเรียนร่วมมือกันทำชื่อเสียงให้แก่โรงเรียน เป็นการเผยแพร่เกียรติคุณและหน้าตังของโรงเรียน (School tone)

หลักในการจัดกิจกรรมและประเภทของกิจกรรม มีกิจกรรมนอกหลักสูตรหลายอย่างที่อาจจะจัดขึ้นได้ในโรงเรียนมัธยมศึกษา หลังจากพิจารณาเห็นคุณค่าและประโยชน์ของกิจกรรมดังกล่าวโดยชัดแจ้งแล้ว การตกลงใจจะจัดกิจกรรมนอกจากหลักสูตรอย่างใดขึ้นในโรงเรียนนั้น ก็ควรอาศัยการพิจารณาตามหลักต่าง ๆ ต่อไปนี้คือ ความต้องการ ความสนใจ และความสามารถ

ของนักเรียน ความมุ่งหมายในการอบรมนักเรียนประเภทต่าง ๆ ของกิจกรรม
มีมากน้อยเพียงใด ตลอดจนสภาพ ประเภทและวัตถุประสงค์ของโรงเรียนเป็น
ต้น

✓ สิ่งสำคัญที่สุดที่ โรงเรียน จะจัดตั้งกิจกรรมประเภทใด ๆ ก็ตาม ขึ้นใน
โรงเรียนก็คือ อยา^๕ด^๕ม^๕ห^๕ด^๕ก^๕ค^๕ว^๕า^๕ร^๕ิ^๕ง^๕เ^๕ย^๕น^๕จะ^๕ต^๕อ^๕ง^๕จ^๕ิ^๕ด^๕ต^๕ง^๕ก^๕ิ^๕จ^๕ร^๕ร^๕ม^๕ป^๕ร^๕ะ^๕ภ^๕า^๕ท^๕ใด ๆ ขึ้น มากหรือน้อยไม่
น^๕ก^๕เ^๕ย^๕น^๕ ณะ^๕น^๕เม^๕อ^๕จะ^๕จ^๕ิ^๕ด^๕ต^๕ง^๕ก^๕ิ^๕จ^๕ร^๕ร^๕ม^๕ป^๕ร^๕ะ^๕ภ^๕า^๕ท^๕ใด ๆ ขึ้น มากหรือน้อยไม่
สำคัญ ขอ^๕ด^๕เ^๕า^๕ว^๕่า^๕ให้^๕ก^๕ิ^๕จ^๕ร^๕ร^๕ม^๕น^๕ั้น ๆ เป็น^๕ไป^๕ตาม^๕ค^๕ว^๕า^๕ม^๕ถ^๕น^๕ใจ ค^๕ว^๕า^๕ม^๕ต^๕อ^๕ง^๕การ
แ^๕ะ^๕ค^๕ว^๕า^๕ม^๕ถ^๕า^๕ม^๕ร^๕ของ^๕น^๕ก^๕เ^๕ย^๕น^๕ เ^๕ร^๕เ^๕ง^๕น^๕เป็น^๕ข^๕ร^๕ร^๕ม^๕ด^๕า^๕ของ^๕ป^๕ุ^๕ถ^๕น^๕ เ^๕ร^๕ว^๕ะ^๕ถ^๕า^๕ก^๕ิ^๕
จ^๕ร^๕ร^๕ม^๕ใด^๕ถ^๕ก^๕ใจ^๕ไม่^๕เป็น^๕การ^๕บ^๕ัง^๕ค^๕ั^๕บ^๕เ^๕น^๕ใจ เป็น^๕ไป^๕ตาม^๕ค^๕ว^๕า^๕ม^๕ถ^๕ม^๕ค^๕ร^๕ใจแ^๕ะ^๕ค^๕ว^๕า^๕ม^๕ต^๕อ^๕ง^๕
การ ท^๕ง^๕เ^๕ห^๕มา^๕ะ^๕ถ^๕ม^๕กับ^๕ค^๕ว^๕า^๕ม^๕ถ^๕า^๕ม^๕ร^๕ของ^๕ค^๕น^๕แ^๕ด^๕ว^๕ ก^๕ิ^๕จ^๕ร^๕ร^๕ม^๕น^๕ั้น ๆ ค^๕น^๕ก^๕็^๕ต^๕อ^๕ง^๕ทำ
ให้^๕ถ^๕ม^๕ถ^๕ก^๕ิ^๕ษ^๕ิ^๕ด^๕ได้^๕เ^๕ม^๕อ

หนึ่ง วัตถุประสงค์ของกิจกรรมนับว่าเป็นเรื่องสำคัญไม่น้อย กิจกรรมใดที่จะก่อให้เกิดผลดี จะต้องมุ่งหมาย มิใช่เป็นกิจกรรมที่ดำเนินไปตามยถากรรม ฉะนั้นในกิจกรรมทุกอย่างที่โรงเรียนจัดตั้งขึ้น ควรจะกำหนดวัตถุประสงค์ไว้ให้แน่นอน เพื่อเป็นแนวทางให้สมาชิกปฏิบัติตาม ในกิจกรรมประเภทหนึ่ง ๆ ย่อมจะต้องมีจุดมุ่งหมายสำคัญแตกต่างกันไป ส่วนจุดมุ่งหมายอันดีบรรจง ๆ ลงไปนั้น อาจจะเหมือนกันบ้างเป็นธรรมดา อย่างไรก็ตามเมื่อเป็นกิจกรรมแล้ว ก็จะต้องมีจุดมุ่งหมายเป็นสำคัญ

สิ่งสำคัญประการสุดท้าย ที่จะต้องพิจารณาในการจัดตั้งกิจกรรมก็คือ สภาพ ฐานะ ประเภท และวัตถุประสงค์ของโรงเรียน กิจกรรมต่างๆ ที่จัดขึ้น ในโรงเรียนนั้น ต้องการ ระเบียบ แบบแผน ในการจัดเพื่อความสะดวกและ

เรียบร้อย จึงเป็นความจำเป็นที่โรงเรียนจะพิจารณาให้ถ่องแท้ว่า สภาพ
 ฐานะ (สถานที่อาคาร) ของโรงเรียนเป็นอย่างไร พอที่จะจัดกิจกรรมนั้น ๆ
 ขึ้นได้หรือไม่ ประเภทของโรงเรียนเป็นประเภทเดินเรียนหรืออยู่ประจำ หรือ
 เป็นสหศึกษา พอที่จะจัดกิจกรรมประเภทใดให้เหมาะสมได้อย่างไร จำนวน
 ครูมีมากน้อยเพียงไร ครรคนได้มีความรู้ ความสามารถและประสบการณ์พอที่
 จะรับผิดชอบเป็นผู้อุปถัมภ์ (Sponsor) ในกิจกรรมประเภทใดได้ นักเรียน
 มีจำนวนมากน้อยเพียงใด เป็นนักเรียนอยู่ในวัยประถมศึกษา มัธยมศึกษา
 หรือชนวนทยาลัย เป็นสหศึกษาหรือไม่ ทั้งนี้เพื่อจะได้พิจารณาจัดตั้งกจิ
 กรรมเป็นประเภท ๆ ให้เหมาะสมแก่วัย เพศ ความสามารถ ความต้องการ และ
 ความสนใจ และควรพิจารณาต่อไปอีกว่า นักเรียนเหล่านั้นพร้อมที่จะเรียน
 หรือรับงานใหม่ ๆ ได้หรือไม่ ปัญหาข้อต่อไปที่จะต้องพิจารณาคือสิ่งของ
 เครื่องใช้ เงินทุน และเวลา ซึ่งเป็นอุปกรณ์ทำให้กิจกรรมแต่ละอย่างดำเนิน
 ไปได้ผลดี ในการจัดกิจกรรมปัญหาต่าง ๆ ดังกล่าวแล้วมักจะต้องเกิดขึ้น
 เสมอ ฉะนั้นจำเป็นจะต้องเตรียมไว้ล่วงหน้า จะได้คิดแก้ไขให้ลุล่วงทันต่อที่
 ข้อสุดท้ายในการจัดตั้งกิจกรรม ซึ่งโรงเรียนจะต้องพิจารณาให้กว้าง
 ขว้างก็คือ ปัญหาเรื่องความต้องการของสังคมทางบ้านและชนบทรอบน้อม
 ของสิ่งแวดล้อมทางโรงเรียน โรงเรียนกับบ้านนั้นแยกกันไม่ออก โรงเรียนจะ
 ต้องอาศัยความช่วยเหลือจากสังคมและบ้าน ในเวลาเดียวกันสังคมและบ้าน
 ก็จะต้องอาศัยความร่วมมือช่วยเหลือจากทางโรงเรียน การให้การศึกษาก่อ
 กุศลบุตรกุศลธิดาที่จะดำรงผลตามความมุ่งหมายของการศึกษาได้ จะต้องอาศัย
 ส่วนประกอบสองอย่างดังกล่าวแล้ว

ได้พูดถึงหลักการจัดกิจกรรมมากจนน่าจะแยกพอควรแล้ว ที่โรงเรียน
ควรจะคิดก็คือว่า จะจัดใหม่กิจกรรมขึ้นเป็นกี่ประเภท เพื่ออนุวัติให้เป็นไป
ตามหลักของการจัด เราอาจพิจารณาแบ่งประเภทของกิจกรรมเป็นประเภท
ใหญ่ ๆ ได้ ๒ ประเภท คือ

๑. ประเภทที่ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการปกครองโรงเรียน
๒. ประเภทที่ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดงานทั่วไป

ประเภทที่ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการปกครองโรงเรียนจะจัดทำได้

๒ ทางคือ

ก) การแบ่งนักเรียนออกเป็นคณะ (House System)

และ ข) การจัดตั้งคณะกรรมการนักเรียน (Student's Committee)

ก. การแบ่งนักเรียนออกเป็นคณะ

ในการบริหารโรงเรียน ที่จะนับว่าเป็นความพยายามที่เด่นชัดที่มุ่งอบรม
นักเรียนให้รู้จักใช้ชีวิตสังคมที่เป็นระเบียบรวมกัน ก็คือระบบการแบ่งนักเรียน
ออกเป็นคณะ ๆ ระบบที่กล่าวถึงนี้มีจุดมุ่งหมายที่จะส่งเสริมกิจกรรมต่าง ๆ
ของโรงเรียน โดยการแข่งขันและการร่วมมือกัน เช่น กิจกรรมการเรียนตาม
หลักสูตร กิจกรรมการเรียนนอกหลักสูตร และกิจกรรมอยู่ ก็นร่วมกัน ในหอนอน
(สำหรับนักเรียนประจำ) เป็นต้น

วิธีแบ่งนักเรียนออกเป็นคณะ ๆ นั้น ไม่ใช่เป็นสิ่งที่ทำได้ง่าย ๆ มักจะ
มีปัญหาทางการศึกษาและอุปสรรคต่าง ๆ เกิดขึ้นเสมอ หัดสังเกตที่จะกล่าว
เป็นข้อ ๆ คือไปพอจะยกถือเป็นหลักพิจารณาได้บ้าง กล่าวคือ

๑) แบ่งนักเรียนทั้งหมดของโรงเรียน โดยพิจารณาดังหลักความสามารถ
และความต้องการของแต่ละบุคคล จะแยกย้ายกันไปอยู่ตามคณะต่าง ๆ

๒) จัดตั้งคณะต่าง ๆ ขึ้น และให้ชื่อแก่คณะนั้น ๆ

๓) ในคณะหนึ่ง ๆ จะต้องประกอบด้วยนักเรียนทุกคน เข้ามาเป็นสมาชิก ร่วมอยู่กัน คณะละเท่า ๆ กัน สมมุติว่าโรงเรียนแห่งหนึ่ง (ประเภทเตรียม) มีนักเรียน ๒๕๐ คน แบ่งออกเป็น ๕ คณะ ให้ชื่อว่าคณะเหนือ คณะใต้ คณะตะวันออก คณะตะวันตก นักเรียนทั้งหมดคนแบ่งออกเป็น ๓๐ ห้องเรียน ห้องเรียนหนึ่งมีนักเรียน ๒๕ คน คณะหนึ่งในห้องหนึ่ง ๆ ก็จะมีสมาชิกอยู่ป็นกันทั้ง ๕ คณะ ๆ ละ ๖ คน

ในโรงเรียนฝึกหัดครูเชียงใหม่ มีนักเรียนประจำอยู่ ๑๒๐ คน เป็นนักเรียนชั้น ป.ป ๓, ป.ป. ๓, ป. (ก) และ ป. (ข) ขึ้นละ ๓๐ คน มีหอนอน ๒ หอ บรรจุนักเรียนให้อยู่อย่างสบายได้หอดละ ๖๐ คน จึงได้จัดแบ่งนักเรียนออกเป็น ๕ คณะ ๆ ละ ๓๐ คน ให้ชื่อว่าคณะบูรพา, บูรพาประจิม ประจิม และประจิมบูรพา ในหอหนึ่ง ๆ จะมีสมาชิกของทั้ง ๕ คณะนี้ คณะละ ๓๕ คนพอต่อการแบ่งอย่างนี้จะเหมาะแก่สภาพของโรงเรียนประเภทนี้

โดยกล่าวได้ว่าวิธีแบ่งนักเรียนออกเป็นคณะนี้ เป็นประโยชน์และมีคุณค่าในทางการศึกษาหลายประการ นอกจากจะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนทำงานหรือเรียนโดยการแข่งขันกัน และเกิดความรู้สึกในการร่วมมือร่วมใจกัน รักและมีความสัมพันธ์กับเพื่อนฝูงในคณะของตนแล้ว นักเรียนจะเกิดความรู้สึกว่า ถ้าใครทำความเสียหายขึ้น ไม่แต่จะกระทบกระเทือนต่อตัวเขาเท่านั้นแต่จะต้องกระทบกระเทือนถึงสมาชิกทุกคนในคณะด้วย ยิ่งกว่านี้ยังช่วยส่งเสริมให้รู้จักหน้าที่และความรับผิดชอบร่วมกันว่า กิจกรรมส่วนไหนได้ผลเป็นของตนและ

ส่วนไหนได้ผลแก่ส่วนรวม และทำให้นักเรียนรู้จักปกครองตนเอง ซึ่งเป็น
 ความปรารถนาอย่างยิ่ง ของการ ศึกษาอบรม ให้เข้าใจการ ดำเนินชีวิตแบบ
 ประชาธิปไตยและนำไปปฏิบัติได้ ✓

เมื่อจัดแบ่งนักเรียนออกเป็นคณะ ๆ เช่นนี้แล้ว โรงเรียนควรพิจารณา
 ถึงปรัชญาที่เกี่ยวกับความเป็นอยู่ของคณะในคราวเดียวกันด้วย เพราะ
 ความเป็นอยู่ของคณะที่จะเจริญหรือเสื่อมขึ้นอยู่กับสมาชิกเป็นสำคัญ การจัด
 คณะขึ้นจากความเจริญเป็นเหตุ เพราะเหตุนี้ในการนำ คณะให้ดำเนิน ไปสู่
 จุดมุ่งหมายก็จำเป็นจะต้องมีผู้ดำเนินการ ยืนรับปฏิบัติหน้าที่และความรับผิดชอบ
 ตามที่จะกล่าวต่อไป

๓. ผู้กำกับคณะ (House Master) มีหน้าที่และความรับผิดชอบต่อไปนี้

- ก) คอยส่งเสริมให้สมาชิก ในคณะพยายาม ทำงานให้ดีที่สุด โดย
 แนะนำแนวทาง (Guidance) เป็นรายตัวหรือรวมทั้งคณะ
- ข) ประเมินค่าของการเรียนและการทำงานของสมาชิก
- ค) รับผิดชอบในวินัยและความประพฤติ
- ง) ผู้กำกับคณะจะต้องเป็นบุคคลที่มีคุณสมบัติพิเศษ ในทางเป็นหัวหน้าคนได้ดี (Leadership)

๒. หัวหน้าคณะ (House Captain) ได้แก่สมาชิกผู้หนึ่งของคณะซึ่ง
 สมาชิกประชุมเลือกตั้งขึ้น หัวหน้าคณะมีหน้าที่และความรับผิดชอบดังนี้

- ก) จัดการกีฬาของคณะ และดูแลความประพฤติทั่วไปของเพื่อน
 ร่วมคณะ

ข) มีอำนาจพิเศษซึ่งผู้กำกับคณะมอบหมายให้เป็นคราว ๆ

๓. สีธงของคณะ (House Colour) จะเลือกสีอะไร สุดแต่สมาชิกจะลงมติเลือก ระวังอย่าให้ซ้ำกับสีของคณะอื่นและสีของโรงเรียน

๔. เครื่องหมายของคณะ จะเลือกใช้เครื่องหมายอะไรก็ได้ แต่ควรให้มีความหมายในตัว และควรจะมีเครื่องหมายส่วน รวม ของ โรงเรียน เป็นหลักอยู่ด้วย

๕. รางวัลสำหรับคณะ ประเมินค่าของกิจกรรมในคณะหนึ่ง ๆ เมื่อสิ้นปีการศึกษาคณะใดได้คะแนนมาก คณะนั้นได้รับรางวัลของโรงเรียน รางวัลสำหรับคณะควรจะเป็นสิ่งที่เชิดชูเกียรติและถาวร เช่น โล่ ถ้วยรางวัล (Trophy) เป็นต้น และควรจารึก ชื่อคณะที่ได้รับรางวัลพร้อมด้วยจารึกวัน เดือน ปี ลงไปด้วย

๖. การจัดตั้งคณะกรรมการนักเรียน ในบรรดากิจกรรมทั้งหลาย ไม่มีกิจกรรมใดที่จะมีปัญหายุ่งยากเท่าการ ตั้งคณะกรรมการนักเรียน ให้มีส่วนร่วมในการปกครองโรงเรียน การที่คณะนักเรียนเข้ามามีส่วนปกครองร่วมกับครูอาจารย์นั้น นับว่าเป็นอุดมคติสูง เป็นการสอนให้นักเรียนเข้าใจการดำเนินชีวิตอย่างประชาธิปไตย ให้มีจิตใจเป็นนักประชาธิปไตย ให้รู้จักปกครองตนเอง ปกครองกันเอง และปกครองผู้อื่น ซึ่งเป็นความต้องการที่สำคัญของการศึกษาแผนใหม่ ถ้าคณะครูอาจารย์จัดการปกครองโรงเรียนด้วยตนเอง โรงเรียนก็จะกลายเป็นเผด็จการไป ถ้าจะให้คณะนักเรียนปกครองกันไปหมด นักเรียนก็จะใช้ระบบการปกครองที่ว่า “ทำอะไรได้ตามใจชอบ” เท่านั้น ฉะนั้น สำหรับโรงเรียนที่จะจัดให้มีกิจกรรมประเภทนี้ ควรจะต้องพิจารณาให้รอบ

คอมพิวตาฯ ด้าน เพราะมักจะเผชิญกับปัญหาหลายอย่าง ตัวนี้เป็นปัญหาที่
ยากๆ ทั้งด้าน ปัญหาที่ยากจะต้องแก้เป็นข้อๆ ต่อไป

๑. ปัญหาเรื่อง ทนกระเรียน ทั้งฝ่ายผู้ รับเด็กคง และผู้ส่งคะแนนเด็ก คงมี
ประสิทธิภาพ ความรู้ และความสามารถน้อย

๒. ปัญหาเรื่อง ทว่าจะ กำหนด ขอบเขต แห่งอำนาจ ของคณะ กรรมการ
นักเรียนเพียงใด

๓. ปัญหาเรื่อง การออกเสียงเลือกคง ซึ่งเกรงว่าจะได้ประชามติที่ไม่
บริสุทธิ์

โรงเรียนที่ดำรงคงกิจกรรมคณะกรรมการนักเรียนขึ้น ก็ขอได้พิจารณา
แนวทางแก้ปัญหา ๓ ประการที่กล่าวแล้ว เพื่อจะได้นำไปปรับปรุงใช้ให้เหมาะ
สมแก่สภาพฐานะและประเภทของโรงเรียนต่อไป

สำหรับโรงเรียนที่ยังไม่พร้อมจะดำเนินกิจกรรมประเภทนี้ ก็ควรที่จะเริ่ม
คุ้นสอนให้นักเรียนเข้าใจวิธีการของประชาธิปไตยการเลือกตั้ง การปกครองกัน
เอง และความรู้ ด้านนี้ในความรับผิดชอบและหน้าที่เป็นชั้นๆ เป็นรายบุคคล
โดยอาศัยเรียนจากกิจกรรมอื่นๆ ที่โรงเรียนดำรงคงขึ้นไว้แต่เดิยก่อน ให้
นักเรียนเจริญถึงขั้นพร้อมที่จะรับผิดชอบกิจกรรมนี้แล้วจึงเริ่มจัดได้ทันที

อนึ่ง ในการดำเนินกิจกรรมดังกล่าวคณะกรรมการนักเรียนขึ้น เราควรที่จะ
ดำเนินทางสายกลาง เพื่อให้กิจกรรมนี้ดำเนินไปโดยเรียบร้อย โรงเรียนควร
จะตั้งคณะกรรมการครู (Faculty group) ไว้ให้พร้อมเสียก่อน เพื่อที่จะให้
ความช่วยเหลือตลอดแต่ไม่ให้เกิดข้อบกพร่องผิดพลาดขึ้น เพราะนักเรียนมีประสพ
การณ์ ความรอบรู้ และความสามารถน้อยกว่าครู ต้องอาศัยคณะกรรมการ

ครูให้คำปรึกษาแนะนำ คณะกรรมการครูที่โรงเรียนดงชน เปรียบให้เหนื่อยๆ
ก็ได้แก่คณะรัฐมนตรีในรัฐสภา คณะกรรมการนักเรียนเปรียบได้กับผู้แทน
ราษฎร โรงเรียนคือรัฐหนึ่ง ครูนักเรียนคือพลเจ้านาที่อื่น ๆ เปรียบได้
ดังราษฎร

คณะกรรมการครูประกอบด้วยครูใหญ่ ผู้ช่วยครูใหญ่ และครูที่เป็นผู้นำ
ในกิจกรรมอื่น ๆ ในระยะเริ่มแรกตั้งคณะกรรมการนักเรียนนั้น คณะกรรมการ
การครูควรทำหน้าที่รับผิดชอบเช่น สมาชิกสภาประเภทที่ ๓ ในฐานะที่เป็นผู้
ริเริ่มการ ในคณะกรรมการครูควรมีผู้ดำรงตำแหน่งประจำ ซึ่งตามปรกติก็
ได้แก่ครูใหญ่ ผู้ช่วยครูใหญ่ ส่วนครูนอกนั้น เป็นผู้ท่คณะกรรมการนักเรียน
เลือกตั้งเข้ามาร่วมงาน คณะกรรมการครูนั้นแหละจะคอยป้องกันมิให้คณะ
กรรมการนักเรียนใช้สิทธิเกินขอบเขต หนึ่งเนื่องด้วยคณะกรรมการครูเป็นผู้รับ
ผิดชอบงานของโรงเรียนเป็นทางราชการ จึงควรจะได้สิทธิอย่างหนึ่ง คือ
สิทธิยับยั้งในการกระทำของคณะกรรมการนักเรียน (Veto)

ในการจัดคณะกรรมการนักเรียน ถ้าโรงเรียนจัดได้เรียบร้อยจะไม่ม
การขัดแย้งเกิดขึ้นระหว่างนักเรียนกับโรงเรียนได้เลย และแม้ว่าจะเกิดข้กข้อจ
จะปรับความเข้าใจกันโดยเรียบร้อย

คณะกรรมการนักเรียนดังกล่าวแล้ว ซึ่งเปรียบเหมือนสมาชิกสภาผู้แทน
ราษฎรจะเกิดขึ้นได้ ก็โดยอาศัยการเลือกตั้ง (election) ก่อนที่จะเริ่มงานเลือก
ตั้ง คณะกรรมการครูจะต้องเรียกประชุมนักเรียนทั้งโรงเรียน ประธานคณะ
กรรมการครูซึ่งได้แก่ครูใหญ่หรือครูคนใดคนหนึ่ง ซึ่งคณะกรรมการครูเลือก
ตั้งให้เป็นประธาน ทำหน้าที่ดำเนินระเบียบวาระการประชุม ประธานมีหน้าที่

ให้นักเรียนเสนอชื่อนักเรียน ผู้ที่ตนเห็นว่าสามารถทำหน้าที่แทนตนขึ้นมาคน
หนึ่ง และให้นักเรียนไม่น้อยกว่า ๓ คน ยกมือรับรองการเสนอรายชื่อ ปฏิบัติ
เช่นนี้เรื่อยไปจนกว่าที่ประชุมจะเห็นว่า นักเรียนที่เสนอมาได้ครบจำนวนที่จะตั้ง
เป็นคณะกรรมการ (เท่าที่ปฏิบัติกันมีจำนวนอย่างน้อยไม่ต่ำกว่า ๕ คน อย่าง
มากไม่เกิน ๘ คน ส่วนมากนิยม ๗ คน โดยเทียบเท่ากับจำนวนนักเรียนทั้งหมด)
ที่ประชุมจะลงมติให้รับข้อเสนอรายชื่อ เมื่อเห็นว่าได้จำนวนมากพอแล้ว ในการ
บันทึกผลการประชุมนี้ให้คณะกรรมการครูเลือกตั้งครูผู้หนึ่งทำหน้าที่เป็นเลขา
การสำหรับบันทึกรายงานการประชุมด้วย นับว่าเสร็จการประชุมเสนอรายชื่อ
คณะกรรมการนักเรียนไปตอนหนึ่ง ซึ่งต่อไปก็ตกเป็นหน้าที่ของนักเรียนที่ถูก
เสนอชื่อจะต้องไปเตรียมร่างนโยบายนำมาแสดงและเปิดอภิปรายทั่วไปตาม
ระเบียบวาระในการประชุมต่อไป ในการเลือกตั้งคณะกรรมการนักเรียนนี้
โรงเรียนอาจจะเสนอให้นักเรียนทำการเลือกตั้งวิธีใดวิธีหนึ่ง ตามแต่จะลงมติ
เลือกใน ๒ วิธีต่อไปนี้

๑. เสนอให้เลือกตั้งตำแหน่งของคณะกรรมการนักเรียน หรือ
๒. เสนอให้เลือกตั้งตัวบุคคลที่จะมาเป็นคณะกรรมการนักเรียน

ตำแหน่งของคณะกรรมการนักเรียนประกอบด้วย ประธาน รองประธาน
เลขาธิการ เหรัญญิก กรรมการ (อาจจะเพิ่มได้อีกรวมไม่เกิน ๓ คน เป็น
อย่างน้อยและไม่เกิน ๕ คน เป็นอย่างมาก) ในการเลือกตั้งวิธีนี้ ทหบบตรง
คะแนนแต่ละหีบให้เขียนชื่อตำแหน่งไว้ให้ชัดเจน เมื่อการลงคะแนนเลือกตั้งผ่าน
พ้นไป และได้นับบัตรคะแนนแต่ละหีบแล้ว ก็จะทราบได้ว่าคณะกรรมการ
นักเรียนคนใดได้รับตำแหน่งอะไรทันที

สำหรับการเลือกอย่างวิธี ๒ นั้น จะใช้ใดต่อเมื่อมีการเสนอรายชื่อผู้
เข้ารับเลือกคงมีจำนวนมาก ๆ แต่ต้องการจำนวนจำกัด ในการเลือกคงวิธีที่
หีบบัตรลงคะแนนแต่ละหีบจะต้องเขียนชื่อนักเรียนที่เสนอให้เลือกคงไว้ เมื่อการ
ลงคะแนนเลือกคงผ่านไป และนับบัตรคะแนนในหีบหนึ่ง ๆ ดูแล้วก็จะทราบได้
ว่า ใครได้คะแนนมากคะแนนน้อย โรงเรียนอาจจะเสนอรายชื่อนักเรียนที่ได้
คะแนนสูงสุดให้ทำหน้าที่ประธาน และผู้ที่ได้คะแนนรอง ๆ ถดถอยกันไป ทำ
หน้าที่เป็นรองประธาน เลขานุการ เหรัญญิก และกรรมการ ตามลำดับ แล้ว
ให้นักเรียนทั้งหมดรับรอง เพื่อแสดงความไว้วางใจคณะกรรมการนักเรียนชุดนี้
อีกครั้งหนึ่ง

ก่อนที่คณะกรรมการนักเรียนจะเข้ารับหน้าที่บริหาร โรงเรียนร่วมกับคณะ
กรรมการ ครูจะต้องกล่าวคำปฏิญาณตนต่อหน้าสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลาย ต่อหน้า
คณะกรรมการครู และต่อหน้าชุมนุมนักเรียนตามหัวข้อต่อไปนี้

๑. คณะกรรมการนักเรียนยินดีที่จะกำดั่งกาย กำดั่งใจ ทำงานเพื่อชื่อ
เสียงของ โรงเรียนและหมู่คณะ ตามวัตถุประสงค์ดังคมประชาธิปไตยด้วยความ
เต็มใจ

๒. คณะกรรมการ นักเรียนจะพยายามสร้าง คุณความดี ให้ปรากฏยิ่ง ๆ
ขึ้นไป

๓. คณะกรรมการนักเรียนจะพยายามส่งเสริมนักเรียนให้เกิดความรู้อย่าง
รักเกียรติและความซื่อสัตย์

๔. คณะกรรมการ นักเรียน จะพยายาม ส่งเสริม ให้เกิดความสามัคคีใน
หมู่คณะ

๕. คณะกรรมการ นักเรียน จะพยายาม ส่งเสริม หน่วย กิจกรรม อื่น ๆ บรรดาที่มีส่วนร่วมในการจัดงานโรงเรียน และในการบริการสังคมจนเต็มความสามารถ

ประเภทที่ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดงานทั่วไป แบ่งออกได้เป็น ๓ ประการ คือ

ก. การจัดงานในโรงเรียน

ข. การศึกษานอกสถานที่

ค. การจัดบริการแก่สังคม

ก. การจัดงานในโรงเรียน โรงเรียนอาจจะจัดขึ้นเป็นหน่วยกิจกรรมเป็นชุมนุม หรือเป็นสโมสร แต่จะให้สัปดาห์นามต่าง ๆ กันขึ้นตามความต้องการของนักเรียนและครูร่วมกัน เช่น หน่วยกิจกรรมความสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับโรงเรียน หน่วยกิจกรรมหนังสือพิมพ์ของโรงเรียน (School publication) หน่วยกิจกรรมสหกรณ์ (Co-operative activity) ชุมนุมบันเทิงและดนตรี สโมสรปาสติกและโต้วาที หน่วยกิจกรรมสวัสดิภาพของโรงเรียน (School welfare activity) (ซึ่งเหมาะสำหรับโรงเรียนประจำ) สโมสร-กีฬา กีฬา ชุมนุมภาษาต่างประเทศ หน่วยกิจกรรมการศึกษานอกสถานที่ หน่วยกิจกรรมบริการสังคม และอื่น ๆ เป็นต้น ตามความต้องการของโรงเรียน

แม้กิจกรรมดังกล่าวนี้จะเรียกชื่อต่าง ๆ กัน เป็นหน่วยกิจกรรมบ้าง เป็นชุมนุมบ้าง เป็นสโมสรบ้าง และจะแบ่งออกเป็นประเภทต่าง ๆ ตามความต้องการของโรงเรียนก็ตาม การจัดกิจกรรมดังกล่าวแล้วขึ้นในโรงเรียนก็จะเป็นประโยชน์และมีคุณค่าในการศึกษาของนักเรียนไม่ใช่น้อย ดังจะขอยกมากล่าวดังต่อไปนี้ คือ

๑. ให้โอกาส แก่นักเรียน ตั้งเสริมประสิทธิภาพ การเรียน จากความต้องการและสนใจของนักเรียน

๒. ช่วยเพิ่มเติม หลักสูตร การเรียน เพื่อจะได้มีประสิทธิภาพ อย่างกว้างขวาง

๓. เป็นการส่งเสริมความสามารรถ ทักษะและประสิทธิภาพทางการงานของนักเรียน

๔. ช่วยให้นักเรียนรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

๕. ตั้งเสริม ให้นักเรียน ได้มีโอกาสเรียน เล่น และทำงานด้วยความร่วมมือกัน

๖. เป็นทางที่โรงเรียนจะได้สอบสวนดูว่า นักเรียนคนใดสนใจในอาชีพแผนกใด

กิจกรรมต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้นตามความต้องการ จะต้องประกอบ ด้วยสมาชิกที่มีความสนใจ และพิจารณาเห็นประโยชน์และคุณค่าของกิจกรรม ที่ตนเองมีหัวใจเข้าเป็นสมาชิกอย่างแท้จริง ทั้งนี้ เพื่อจะได้ใช้ความสามารถ ปฏิบัติงานให้ได้ผลเต็มที่ กิจกรรมใดจะดำเนินไปตามวัตถุประสงค์ได้ สมาชิกของกิจกรรมนั้น ๆ จะต้องเลือกตั้งคณะกรรมการชุดหนึ่งเพื่อดำเนินงาน คณะกรรมการ กิจกรรม ย่อมประกอบไปด้วยสมาชิกที่ได้รับเลือกตั้ง ให้ดำรงตำแหน่งประธาน รองประธาน เลขานุการ เหรัญญิก และกรรมการ ทำหน้าที่และรับผิดชอบแก่กิจกรรมตลอดทั้งกันไป ประธานมีหน้าที่จะยังกิจการต่าง ๆ ให้ดำเนินไปตามวัตถุประสงค์ของหน่วยกิจกรรม ของชุมนุมหรือสโมสรนั้น ๆ รองประธานมีหน้าที่ช่วยงานในหน้าที่ของประธาน และทำงาน

แทนประธานเมื่อประธานติดธุระ หรือมอบหมายกิจการให้ทำแทน เดชานุการ
มีหน้าที่จดรายงาน บันทึก เรียกประชุม ถ้ามีระเบียบวาระของการประชุม
และทำหน้าที่ติดต่อกับที่ปรึกษา หรือผู้อุปถัมภ์ (Sponsor) แห่งกิจกรรม
ซึ่งตามปกติก็ได้แก่คณะกรรมการคนใดคนหนึ่ง ที่มีความสนใจและรอบรู้ใน
กิจการของหน่วยกิจกรรมนั้น ๆ ซึ่งเข้ามาช่วยด้วยในฐานะที่ปรึกษา คอย
ช่วยเหลือและให้คำแนะนำต่าง ๆ เมื่อสมาชิกต้องการ เสร็จญุกมีหน้าที่แสดง
งบดุลย์ รายรับ รายจ่ายของหน่วยกิจกรรมนั้น ๆ กรรมการนับว่าเป็นคน
สำคัญคนหนึ่ง ตามปกติมีหน้าที่ทำงานแทนคณะกรรมการทุกคนได้ ในหน่วย
กิจกรรมบางอย่าง เช่น ชุมนุมหนังสือพิมพ์ ห้องสมุด หน่วยกิจกรรมสห-
กรณ์ หรือหน่วยกิจกรรมอื่น ๆ เป็นต้น เมื่อสมาชิกจะต้องเสียเงินค่าบำรุงก็
ย่อมจะมีรายรับ รายจ่าย เสร็จญุกจึงเป็นบุคคลสำคัญของกิจกรรมนั้น ๆ
จะต้องมีระเบียบการเงินดี สามารถทำบัญชี และทำงานบดขยี้ประจำเดือน
แสดงหรือโฆษณาให้สมาชิกทราบถูกต้อง สำหรับที่ปรึกษาหรือผู้อุปถัมภ์
(Sponsor) หน่วยกิจกรรมนั้น พดตามหลักเหตุผลหน้าที่ให้ความรู้ หรือช่วย
เหลือกิจการต่าง ๆ เมื่อเห็นว่าจะนำผลดีมาให้

ปัญหาที่จะเกิดขึ้นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมนอกหลักสูตร ผลดีที่นัก
เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมประเภทต่าง ๆ มีประการใดบ้างนั้นได้กล่าวแล้ว
ข้างต้น แต่อาจมีปัญหบางอย่างเกิดขึ้นได้เหมือนกัน ปัญหาที่จะเกิดขึ้นน
อาจมีประการต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

๓. ปัญหาที่เวลานักเรียนแต่ละคนควรจะสมัครเข้าเป็นสมาชิกของกิจกรรม
ได้ก็อย่าง

๒. ปัญหาเรื่องนักเรียนไม่สมัครใจเข้าเป็นสมาชิกของกิจกรรมอย่างหนึ่ง
อย่างไร จะทำอย่างไร

๓. ปัญหา ที่เกี่ยวข้องกับ การแนะนำ ให้นักเรียน เด็กเข้าเป็นสมาชิกของกิจกรรม

๔. ปัญหาที่เกี่ยวกับผลต่อนักเรียน จะได้รับ ในการที่สมัครเข้าเป็น สมาชิก
ของกิจกรรมนั้น ๆ

๕. ปัญหาที่ว่า โรงเรียนควรจะจัดตั้งกิจกรรมก้อย่าง

๖. ปัญหาที่เกี่ยวกับการวัดผลของนักเรียนที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ

ปัญหาทั้ง ๖ ประการข้างบนนี้ จะขออภิปรายพอสังเขปต่อไป

ในปัญหาข้อแรกนั้น โรงเรียนจัดตั้งกิจกรรมขึ้นเพื่อประโยชน์ของนักเรียนเอง ย่อมเป็นสิทธิของนักเรียนที่จะสมัครเข้าเป็นสมาชิก ในหน่วยกิจกรรมที่ตนสนใจ ต้องการ และสามารถปฏิบัติให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ได้ดีที่สุด นัก แปลว่านักเรียนคนหนึ่ง มีสิทธิเข้าเป็นสมาชิกของแต่ละหน่วยกิจกรรมเป็น อย่างน้อย แต่ถ้านักเรียนมีความสนใจ ความต้องการ และมีความสามารถที่จะปฏิบัติตาม หน้าที่ ในหน่วย กิจกรรม ได้หลาย หน่วยแล้ว ก็ให้ถือว่าเป็น ความสมัครใจของนักเรียนเอง

สำหรับปัญหาข้อที่ ๒ นั้นเป็นเรื่องใหญ่ โรงเรียนจะต้องพิจารณาให้รอบคอบว่า อะไรเป็นมูลเหตุที่ทำให้นักเรียนไม่สมัครเข้าเป็นสมาชิก กล่าวตามหลักแล้ว โรงเรียนไม่ควรบังคับให้นักเรียนเข้าเป็นสมาชิกด้วยการฝืนใจ การที่นักเรียนไม่สมัครใจ อาจจะเนื่องมาจากเหตุที่ว่าไม่มีหน่วยกิจกรรมประเภทใดที่ตนสนใจและต้องการเลยก็อาจจะเป็นได้ หรือมีเช่นนั้นอาจจะเป็นเพราะนัก

เรียนไม่มีเวลา เนื่องจากฐานะการครองชีพและความเป็นอยู่ทางบ้านบังคับ
นักเรียนต้องรับภาระช่วยผู้ปกครองทำกิจกรรมอื่น ๆ ทางบ้าน โอกาสที่จะ
ปลุกควมมีส่วนร่วมกับกิจกรรมทางโรงเรียนน้อย ในกรณีที่นักเรียนมีภาระ
ทางบ้านมาก โรงเรียนก็อาจจะแก้ไขได้โดยติดต่อกับผู้ปกครอง เพื่อทำความ
เข้าใจอันดีต่อกัน ขอร้องให้ผู้ปกครองติดตามของเด็กดงเด็บบ้าง ถ้าเป็นกรณี
ที่ผู้ปกครองไม่สามารถจะติดตามของเด็กทางบ้านได้จริง ๆ โรงเรียนก็ควรจะ
แนะนำให้นักเรียนสมัครเข้าเป็นสมาชิกในหน่วยกิจกรรม ที่จะต้องปฏิบัติในเวลา
เรียน แต่ในกรณีที่ผู้ปกครองดุดะฮ้อนผอนให้แล้ว นักเรียนก็ยังไมยอมสมัคร
เข้าเป็นสมาชิกอยู่อีก โรงเรียนจะอย่างไร ปัญหาข้อนี้พอจะแก้ไขได้โดยวิธี
แนะแนวทาง (Guidance) เมื่อโรงเรียนได้เสนอแนะกิจกรรมหลาย ๆ อย่าง
ขึ้นมา แล้วให้นักเรียนเลือกแต่ชนิดที่ลูกใจรักอย่างหนึ่งก็พอ

สำหรับปัญหาข้อที่ ๓-๔ นั้น ขอรวบรวมข้อในหัวข้อเดียวกัน แม้กิจกรรม
นอกหลักสูตรประเภทต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้น จะตกอยู่ในดุลยพินิจแห่งการ
เลือกตามความสมัครใจของนักเรียนก็ตาม แต่ทั้งนี้ไม่หมายความว่าโรงเรียน
ไม่ประสงค์จะให้เด็กเลือกหลาย ๆ อย่างตามใจชอบ หรือไม่ให้นักเรียนไม่
เลือกทำอะไรสักอย่าง ในกรณีที่นักเรียนเลือกเข้าเป็นสมาชิกในหน่วยกิจกรรม
หลายหน่วยนั้น อาจจะเกิดผลร้ายแก่นักเรียนหลายทาง ประการที่สำคัญก็คือ
ถ้านักเรียนใช้เวลาเพื่อกิจกรรมหลาย ๆ อย่างมากเกินไป ก็จะไม่มีเวลาที่จะ
เรียนวิชาตามหลักสูตรได้ผลเต็มที่ ประการต่อไปก็คือว่าเป็นธรรมดาของคน
เรา ถ้ามีกิจกรรมหลาย ๆ อย่างทำแล้ว ก็มักจะเกิดความต้องการความจำ
มารอดและความสนใจไปเสีย เป็นการยากที่จะทำให้ได้ดังที่อยากจะทำอะไร

ไม่ได้ จุดหมายสำคัญของกิจกรรมนั้นจะสอดคล้องความสามารถ ทักษะ ทักษะคิด
ของคนที่ไหนที่ทำงานประเภทใดได้ผลดีบ้าง เพราะเหตุนี้ โรงเรียน
จำเป็นจะต้องใช้วิธีและแนวทางให้นักเรียนรู้จักเลือกกิจกรรม ที่อยู่ในความต้อง
การ ความสนใจและเหมาะสมแก่ความสามารถที่จะทำให้เกิดผลดีจริง ๆ ส่วน
ในกรณีที่ไม่วินิจฉัยเป็นสมาชิกของกิจกรรมประเภทใด ๆ เลย แม้โรงเรียนจะจัด
กิจกรรมให้ถูกกับความสนใจ ความต้องการและความสามารถ ตลอดจนแก้
ปัญหาชีวิตต่าง ๆ ให้ถูกต้องไปก็ตาม แต่ก็ไม่ยอมทำเอาดื้อ ๆ เช่นนักเรียน
มีความเกียจคร้านประจำตัว เป็นต้น เมื่อมีกรณีเช่นนี้เกิดขึ้น โรงเรียนก็อาจ
จะแก้ไขได้โดยคิดให้คะแนนแก่ผู้ทำกิจกรรมเป็นประเภท ๆ ไป หรือไม่ก็พิจารณา
ให้คะแนนความเคยชินงาน (Work-experience) การปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ
เป็นมรรคที่นำไปสู่ผล (Means to Ends) ในตัว ประโยชน์เกิดขึ้นในขณะที่
ปฏิบัติงานเอง

สำหรับปัญหาข้อ ๕ นั้น ไม่มีกำหนดชัดเจนว่าจะจัดกิจกรรมขึ้นอย่างไร
ก็ประเภท หนึ่ง ย่อมแล้วแต่สภาพ ฐานะ ประเภท ของโรงเรียนเป็นเกณฑ์
โรงเรียนจะจัดหน่วยกิจกรรมขึ้นให้เหมือนกันหมดทุก ๆ โรงเรียนย่อมเป็นไปไม่
ได้ ทั้งนี้ย่อมแล้วแต่ความต้องการของโรงเรียนเป็นสำคัญ ส่วนโรงเรียนแห่ง
หนึ่ง ๆ จะจัดให้มีกิจกรรมกี่ชนิดก็ประเภท จะจัดเป็นรูปสโมสร (Clubs) เป็น
คณะ (Group) เป็นหน่วยกิจกรรม (Activities) ก็สุดแต่ความต้องการและความ
สนใจของนักเรียนและครูที่จะร่วมกันจัดให้ขึ้น โดยเฉพาะในโรงเรียนทุก
ประเภทควรจะต้องส่งเสริม และจัดให้มีกิจกรรมนอกหลักสูตรขึ้นเท่าที่สามารถจะ
จัดได้ และเมื่อสามารถจะจัดขึ้นได้แล้ว จงอย่าละเลยที่จะพิจารณาถึงระเบียบ

ของการจัด การดำเนินงาน หักเกณฑ์ที่แน่นอนในการปฏิบัติและความมุ่งหมาย ทั้งนี้เพื่อจะส่งเสริมความเจริญเติบโตของนักเรียนให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ และความรับผิดชอบในฐานะที่เป็นสมาชิกที่ดีของสังคมได้ทุกทาง

ส่วนปัญหาข้อสุดท้ายนี้ ในการดำเนินกิจกรรมประเภทต่าง ๆ การวัดผลหรือประเมินค่า (Evaluation) มีบทบาทสำคัญมากในเรื่องของกิจกรรม นอกหลักสูตรและในหลักสูตร ในการปฏิบัติงาน ถ้าไม่มีการประเมินค่า เราจะไม่ทราบคุณค่าและประโยชน์ของงานที่ทำไป เราจะไม่ทราบงานใดเจริญก้าวหน้าหรือเสื่อมถอย นักเรียนที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมนั้น ๆ เจริญงอกงามไปเพียงใด และมีอะไรอีกบ้างที่บกพร่องที่จะต้องแก้ไข ให้มีประสิทธิภาพดีขึ้น การประเมินผลแห่งกิจกรรม ดังกล่าวแล้ว มีทางปฏิบัติได้หลายอย่าง วิธีที่สะดวกและง่ายที่สุดก็คือ ให้การประชุมปรึกษาหารือกันอยู่เสมอ โดยยึดหลักความจริงที่ว่า "หลายหัวคิดย่อมดีกว่าหัวคิดเดียว" เมื่อประชุมปรึกษาได้ความว่าอย่างไรแล้วจะได้ยึดถือเอาข้อตกลงในที่ประชุมเป็นแนวปฏิบัติ นอกจากนั้นเราอาจใช้การทดสอบวิธีต่าง ๆ เช่น ตั้งปัญหาให้ตอบ (Paper and pencil tests) เพื่อวัดดูความเข้าใจ ความสนใจและความคิดเห็นต่าง ๆ ตั้งข้อสอบถาม (Questionnaire) เพื่อทราบความต้องการ นอกจากนั้นการสัมภาษณ์และทำระเบียบ ซึ่งนับว่าเป็นส่วนสำคัญในการประเมินค่ากิจกรรมมากเหมือนกัน

หน้าที่ของครูในกิจกรรมนอกหลักสูตร ที่ว่ากิจกรรมนอกหลักสูตรคือการกระทำที่ความสามารถในการแนะแนวทางเป็นบทปรึกษาให้คำแนะนำ และความช่วยเหลืออื่น ไม่ได้หมายความว่าครูจะเข้าไปทำหน้าที่และรับผิดชอบเป็นตัว

การเช่น หน้าที่ของผู้กำกับ การ ผู้จัดการ ผู้แสดง และผู้ออกแบบอะไรทำนอง
นั้น กิจกรรมทุกอย่างของกิจกรรมนอกหลักสูตร จะต้องอยู่ในความรับผิดชอบ
ของนักเรียนทั้งสิ้น การที่โรงเรียนตั้งหน่วยกิจกรรมประเภทต่าง ๆ ขึ้นใน
โรงเรียนนั้น มีวัตถุประสงค์จะอบรมนักเรียนให้รู้จักการทำงานเป็นสำคัญ
เมื่อครูสอดมือเข้าไปเกี่ยวข้องในกิจกรรมของนักเรียนเสียเอง ครูก็จะกลายเป็น
ผู้ทำงานด้วยเท่านั้น แล้วเมื่อไรเด่านักเรียนจึงจะรู้จักทำงานด้วยตนเองเป็น
หนึ่งในหน่วยกิจกรรมหน่วยหนึ่ง ๆ สมาชิกทั้งหลายได้เลือกคณะกรรมการขึ้น
มาบริหารกิจการของเขาอยู่แล้ว ฉะนั้นครูจึงไม่ควรจะเข้าไปเกี่ยวข้องจัดการ
งานนั้นเสียเอง จริงอยู่ในการดำเนินกิจกรรมตอนแรกเริ่ม ถ้าให้คณะกรรมการ
บริหารกิจการและสมาชิกดำเนินงานกันไปเองก็อาจจะล้มเหลวได้ เพราะ
ไม่มีความเคยชิน ในงานมา แม้กระนั้นก็ควรทำหน้าท เป็นที่ปรึกษา
(Sponsor) ก็ไม่ควรจะเข้าไปทำงานแทนแต่อย่างใดเลย เพราะยังมีสิ่งบก
พร่องมากจนเกินไป นักเรียนก็จะพยายามหาทางแก้ไขมากขึ้นเพียงนั้น นัก
เรียนมีปัญหามากขึ้นเพียงไร ก็ย่อมจะมีประสบการณ์ และรู้จักรับผิดชอบมากขึ้น
ถ้านักเรียนประสบปัญหาที่จะต้องแก้ไขมากขึ้น ความร่วมมือจะหาทางแก้
ไขมากขึ้น

หน้าที่ของครูในฐานะที่เป็นที่ปรึกษาหรือผู้อุปถัมภ์ (Sponsor) หน่วย
กิจกรรมนอกหลักสูตรมีดังนี้

๓. ทำหน้าที่ให้การนิเทศ (Supervision) แก่คณะกรรมการกิจกรรม
เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้น

๒. ช่วยเหลือแนะนำคณะกรรมการหน่วยกิจกรรมนั้น ๆ ให้ดำเนินงานไปตามวัตถุประสงค์

๓. ประเมินค่าแห่งกิจกรรมนั้น ๆ ร่วมกับคณะกรรมการแต่ละสมาชิก
ทั้งหลาย

๔. บุคลิกลักษณะ (Personality traits) ของครูที่ปรึกษาที่เหมาะสมสำหรับหน่วยกิจกรรมนั้น ๆ เป็นที่ประสงค์อย่างยิ่ง

กิจกรรมประชุมมีความสำคัญในการบริหารและการจัดการต่าง ๆ ของโรงเรียน ประโยชน์ของการประชุม การที่โรงเรียนจะฝึกให้นักเรียนดำเนินชีวิตได้อย่างประชาธิปไตยให้ประสบผลได้นั้น ก็จะต้องมีกิจกรรมการประชุมกันบ่อย ๆ เพราะเหตุใดคณะกรรมการครู คณะกรรมการนักเรียน คณะกรรมการกิจกรรม ตลอดจนการประชุมนักเรียนทั้งโรงเรียนจะต้องมีการประชุมกัน ขอตอบว่า การประชุมมีประโยชน์ทำให้เกิดคุณค่าและความสำคัญในทางการศึกษาหลายประการ ประโยชน์คุณค่าและความสำคัญที่เห็นชัดแจ้งก็คือ

- ๑) ทำให้เกิดความรู้ดีในความเห็นพ้องใจเดียวกัน
- ๒) ทำให้ผู้สนใจรักเกรงขามในความมั่นคงของหมู่คณะ
- ๓) ทำให้ทุกคน รู้ ดีกว่าจะต้องมีส่วนร่วมในการบริหาร และการจัดการ

โรงเรียนด้วยกัน

๔) ทำให้ทุกคนรู้ตำแหน่งหน้าที่ และความรับผิดชอบในการสร้างความสำเร็จและความเสื่อมให้แก่โรงเรียนร่วมกัน

๕) ทำให้รู้ดีว่าโรงเรียนเป็นของทุกคน

ชนิดของการประชุม เราอาจพิจารณาแบ่งลักษณะการประชุมออกเป็น

๓ อย่าง คือ

๑. ประชุมเพื่อสั่งการ เป็นการประชุมเพื่อรับคำสั่ง หรือรับข้อตกลงต่าง ๆ ไปปฏิบัติ การประชุมชนิดนี้ไม่มีการอภิปรายโต้เถียง มีแต่การไต่ถามข้อสงสัยต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานเท่านั้น

๒. ประชุมเพื่ออบรมสั่งสอน เป็นการประชุมให้ความรู้แก่ทุกคนในวาระเดียวกัน

๓. ประชุมเพื่อปรึกษาหารือในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน ผู้เข้าประชุมมีโอกาสอภิปรายปัญหาและแสดงความคิดเห็นเต็มที่ การประชุมประเภทนี้คุณค่าในทางการศึกษามาก ผู้เข้าประชุมทุกคนมีปฏิกริยา (Interaction) ต่อกันทั่วถึง เป็นการประชุมที่บรรยากาศเป็นประชาธิปไตยมากที่สุด ใครมีความเห็นอย่างไรก็แสดงออกมา ผู้ใดที่จะโต้แย้งอย่างไรก็แสดงออกมาได้เต็มที่ เมื่อที่ประชุมตกลงจะรับหลักการข้อใดจากการโต้แย้งข้อบทจะลงมติโดยการลงคะแนนเสียงข้างมาก

ในการประชุมที่เกี่ยวกับการบริหารและการจัดการต่าง ๆ ของโรงเรียนนั้น มักจะมีปัญหาที่เกี่ยวกับจังหวัดทางการปฏิบัติเกิดขึ้นเสมอ ปัญหาที่เกี่ยวกับจังหวัดก็คือว่าในโอกาสใดจะมีการประชุมชนิดใด เมื่อทุกคนเข้าใจถนัดใจใหญ่แห่งการบริหารและการจัดการของโรงเรียนดีแล้ว เชื่อว่าอาจจะแก้ปัญหาที่ถ่วงหนัให้อุตถ่วงไปได้โดยง่าย ในชีวิตของโรงเรียนแห่งหนึ่ง ๆ ดูเหมือนว่าทุกคนจะต้องมีส่วนเกี่ยวข้องกับกัน หรือเป็นสมาชิกของหมู่คณะ ๓ อย่างด้วยกัน คือ

๑. คณะกรรมการครู

๒. คณะกรรมการนักเรียน

๓. คณะกรรมการหน่วยกิจกรรมต่าง ๆ

คณะกรรมการครู เป็นคณะบุคคลที่ได้รับมอบหมายให้มารับตำแหน่งประจำที่โรงเรียน มีครูใหญ่เป็นหัวหน้าโดยตำแหน่ง รับผิดชอบเป็นผู้ นำและส่งเสริมให้ครูทำงานให้เต็มความสามารถ ครูใหญ่จะต้องเป็นผู้ ได้รับการอบรมมาเป็นอย่างดี และมีประสบการณ์กว้างขวาง มีบุคลิกภาพและคุณสมบัติของการเป็นผู้ นำและทำงานของตนให้เป็นบริการแก่ครูและนักเรียน งานที่คณะครู ได้รับมอบหมาย จะก้าวหน้าออกไปได้นั้น ต้องอาศัยมีการประชุมกันอยู่เสมอ การที่จะให้มีการประชุมชนิดใดอย่างไหน นั้น ย่อมแล้วแต่วัตถุประสงค์ของการประชุม เมื่อต้องการจะให้ครูรับคำสั่งหรือข้อตกลงใด ๆ ไปปฏิบัติ ก็จัดระเบียบวาระให้เป็นการประชุมเพื่อสั่งการ ครูใหญ่เป็นประธาน ของที่ประชุมโดยตำแหน่ง การประชุมประเภทนี้ไม่มีการบันทึกรายงานการประชุม ไม่มีการอภิปรายปัญหาที่จะลงมติโดยถ้อยเห็นด้วยข้างมาก เมื่อมีเรื่องหรือข้อราชการที่จะให้ปฏิบัติอย่างไร ก็แจ้งให้ประชุมรับทราบเพื่อถือปฏิบัติต่อไปหนึ่งในคณะกรรมการครูด้วยกันดูเหมือนว่า จะมีแต่ครูใหญ่เท่านั้นที่มีประสบการณ์มามาก ส่วนครูรอง ๆ ลงไปส่วนมากมีอาวุโสน้อยกว่า ผ่านการอบรมและมีประสบการณ์มาในระยะเวลาสั้นกว่า เช่น ครูที่เข้ามารับตำแหน่งใหม่เป็นต้น ยังมีประสบการณ์ในการสอนมาน้อย ยังต้องการที่จะเรียนรู้ระเบียบงานต่าง ๆ หลายอย่าง อย่างนกจาเขนตจะต้องมีการประชุมเพื่ออบรมสั่งสอนขึ้นบ้างในบางโอกาส

สำหรับนักเรียนก็เช่นเดียวกัน การประชุมเพื่ออบรมสั่งสอนมีความจำเป็นมาก ประสบการณ์ก็น้อย ยังอ่อนด้วยวัย ความคิด และความสามารถ

ต้องการการอบรมสั่งสอนแนะนำอยู่เสมอ ในการประชุมนักเรียนนั้น ไม่จำเป็นต้อง
 ใหญ่จะคงทำหน้าที่ประธานเสมอไป ครูใหญ่อาจจะขอร้องให้ครูคนใด
 คนหนึ่งที่มีความสามารถทำหน้าที่แทนได้ ในการประชุมนักเรียนนั้นเราอาจ
 จะประชุมเพื่อสั่งการ และประชุมเพื่อสั่งสอนไปพร้อม ๆ กัน ในคราวเดียวกันได้

การประชุมที่ว่าสำคัญที่สุดของคณะกรรมการครู ได้แก่การประชุมเพื่อ
 ปรึกษาหารือกัน เราจะได้ประสบกับอุปสรรคหลายอย่างจากการปฏิบัติงาน
 ที่ไม่ได้วางแผนงานและไม่ได้อบรมงานกันทุกคน การประชุมปรึกษาหารือกัน
 อย่างสม่ำเสมอจะช่วยแก้ไขอุปสรรคต่าง ๆ ดังกล่าวแล้วให้ต้องผ่านไปได้ จะเห็น
 ได้ว่าเมื่อนางานซึ่งผลิตจากความคิดเห็นและประสบการณ์ของคนหมู่มาก กระ
 ทำร่วมกันไปปฏิบัติแล้ว แม้ปรากฏว่ามีอุปสรรคและสิ่งขัดข้องต่าง ๆ เกิดขึ้น
 ก็พร้อมที่จะแก้ไขได้ ผลที่สุดงานนั้นก็จะก้าวหน้าออกไป ฉะนั้นเพื่อให้งาน
 กรรมการประชุมปรึกษาร่วมกันดำเนินไปในลักษณะความร่วมมือกันจริง ๆ ใน
 คณะกรรมการ ครูจึงจำเป็นต้องมีบุคคลซึ่งยอมรับหน้าที่และความรับผิดชอบ
 โดยตำแหน่งต่าง ๆ ดังนี้

๓- ประธาน ตามปกติก็ได้แก่ครูใหญ่ แต่ในกรณีที่ครูใหญ่รู้สึกว่าจะ
 ทำหน้าที่เป็นประธานในระเบียบวาระการประชุมบางเรื่องไม่ได้เต็มที่ ก็อาจ
 จะเสนอแนะให้ที่ประชุมลงมติเลือกครูคนหนึ่ง ซึ่งสามารถที่จะควบคุมระเบียบ
 วาระเรื่องนั้นทำหน้าที่แทนได้ ประธานมีหน้าที่ควบคุมการอภิปรายให้เป็น
 ไปตามระเบียบวาระ เป็นผู้ชี้ให้สมาชิกคนใดคนหนึ่งออกความคิดเห็น และ

คอยสรุปความคิดเห็นของที่ประชุมเป็นตอน ๆ ไป ถ้าที่ประชุมพูดนอกประเด็น
ประธานควรจะดับทและบอกให้อภิปรายให้ตรงประเด็น

๒. เลขานุการ ได้แก่อมาชิกคนหนึ่งของคณะกรรมการฯ ซึ่งที่ประชุม
เลือกตั้งขึ้นเพื่อทำหน้าที่บันทึกรายงานการประชุม จะให้เป็นตำแหน่งประจำ
หรือจะเลือกตั้งให้ทำหน้าที่เฉพาะระเบียบวาระหนึ่ง ๆ ก็ได้ การอภิปรายที่จะ
สมบูรณ์ได้ที่ประชุมจะต้องมีรายงานการประชุมทุกครั้ง เลขานุการจะต้อง
บันทึกใจความสำคัญ ๆ ภายหลังที่ประชุมได้อภิปรายและตกลงกันเรียบร้อยแล้ว
ข้อความต่าง ๆ ที่เลขานุการบันทึกไว้ก่อนเลิกประชุมจะต้องอ่านให้ที่ประชุมรับ
รองอีกครั้งหนึ่ง

๓. ที่ปรึกษา ในการประชุมคณะกรรมการฯ ซึ่งส่วนมากเกี่ยวกับการ
ภายในโรงเรียน ก็ไม่จำเป็นจะต้องมีที่ปรึกษา แต่ในกรณีทศกรใหญ่ไม่ได้
ทำหน้าที่เป็นประธาน ที่ประชุมอาจจะเชิญให้เป็นที่ปรึกษาก็ได้ ในการ
ประชุมคณะกรรมการที่จะให้มีที่ปรึกษาของที่ประชุมหรือไม่นั้น ย่อมแล้วแต่
เรื่องที่ประชุม ประกอบกับความเห็นชอบของที่ประชุมเป็นสำคัญ ที่ปรึกษาอาจ
จะเป็นบุคคลภายนอกที่เชิญมา หรือเป็นครูคนใดคนหนึ่งที่มีความสามารถพิเศษ
สามารถให้คำแนะนำแก่ที่ประชุมในเรื่องที่จะอภิปรายกันได้ก็ได้ ที่ปรึกษานอ
ยู่ในฐานะผู้ทรงคุณวุฒิ หรือผู้ชำนาญการพิเศษ หน้าที่ของที่ปรึกษาคือ ให้
ข้อเสนอแนะ และความรู้ ในเรื่องที่กำลังอภิปรายกันอยู่ เมื่อเป็นความต้องการ
ของที่ประชุม ที่ปรึกษาอาจจะได้รับเชิญให้อธิบายเรื่องราวบางอย่างเป็นเวลา
นาน ๆ ก็ได้ อนึ่งในการประชุมนั้นถ้ามีปัญหาดำคัญ ๆ ซึ่งที่ประชุมสมควรพิจารณา
ที่ปรึกษาอาจจะขอร้องให้ประธานหยิบยกขึ้นมาอภิปรายเพิ่มเติมได้

๔. สมาชิก ในที่ประชุมคณะกรรมการครู ได้แก่ครูทุกคน ซึ่งไม่อยู่ในหน้าที่และความรับผิดชอบของประธาน ที่ปรึกษาและเลขานุการดังกล่าวแล้ว สมาชิกทุกคนเป็นส่วนประกอบที่สำคัญที่จะช่วยให้การประชุมดำเนินไปได้ผล หน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกก็คือมีความสนใจในจุดประสงค์ซึ่งที่ประชุมยอมรับ มีความรู้ลึกเป็นอิสระในอันที่จะนำปัญหาเข้าสู่ที่ประชุมเพื่อได้รับการอภิปราย พยายามออกความคิดเห็นในปัญหาต่าง ๆ ที่เสนอแนะขึ้น และมีความเต็มใจที่จะรับใช้หมู่คณะเท่าที่ตนสามารถจะรับใช้ได้

คณะกรรมการนักเรียน จุดมุ่งหมายที่โรงเรียนจัดตั้งคณะกรรมการนักเรียนก็เพื่อให้มีมีส่วนร่วมในการบริหารและการจัดการต่าง ๆ ของโรงเรียนร่วมกับคณะกรรมการครู คณะกรรมการนักเรียนจะทำงานให้ได้ผลตามจุดมุ่งหมายได้ จะต้องมีการประชุมปรึกษาหารือกันโดยสม่ำเสมอ เช่น ที่คณะกรรมการครูปฏิบัติเหมือนกัน แต่โดยเหตุที่คณะกรรมการนักเรียนมีความสามารถและประสบการณ์มาน้อย ยังต้องการแสวงหาความชำนาญใหม่ ๆ อยู่อีก จำเป็นจะต้องอาศัยครูผู้ ซึ่งเจริญด้วยวัยวุฒิ คุณวุฒิและประสบการณ์ทั้งหลายให้เป็นผู้นำในการวางแผนการกิจกรรมต่าง ๆ โดยวิธีอภิปรายปัญหาหารือกัน เช่นเดียวกับคณะกรรมการครูในการอภิปรายปัญหาลำหรับคณะกรรมการนักเรียนก็ควรจะต้องมีเจ้าหน้าที่ประจำดังนี้

๑. ประธาน ได้แก่ นักเรียนที่ได้รับเลือกตั้งให้เป็นประธานกรรมการนักเรียน ซึ่งปฏิบัติหน้าที่และความรับผิดชอบอย่างเดียวกับประธานของที่ประชุมคณะกรรมการครู

๒. เลขานุการ ได้แก่นักเรียนที่ได้รับเลือกมาให้ทำหน้าที่เลขานุการของ
คณะกรรมการนักเรียน มีหน้าที่จกรายงานการประชุมอย่างเดียวกับหน้าที่เลขานุการของการประชุมคณะกรรมการครู งานเลขานุการเป็นงานหนัก คณะกรรมการนักเรียนที่มีหน้าที่ในการประชุมควรให้ประชุมเลือกไปทำหน้าที่เป็นเลขานุการผู้ช่วยได้เท่าที่ควร การก่อนจะนำรายงานการประชุมออกประกาศจะต้องให้ประชุมรับรองและให้ปรึกษาตรวจสอบแก้ไขก่อน

๓. ที่ปรึกษา ตามปกติได้แก่ครูของโรงเรียน แต่ครูที่จะเชิญเข้าไปเป็นที่ปรึกษาในที่ประชุมคณะกรรมการนักเรียน ให้เป็นหน้าที่ของที่ประชุมนักเรียนจะตกลงเลือกครูคนหนึ่งคนใดเป็นที่ปรึกษา หน้าที่ของที่ปรึกษาคือเช่นเดียวกับของที่ประชุมคณะกรรมการครู

๔. สมาชิก ตามปกติได้แก่หัวหน้าและรองหัวหน้าหรือผู้แทนหน่วยกิจกรรมประเภทต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัดให้มีขึ้น หน้าที่ของสมาชิกอย่างเดียวกับหน้าที่ของสมาชิกคณะกรรมการครู

คณะกรรมการหน่วยกิจกรรมประเภทต่างๆ โดยทั่วไปเป็นคณะกรรมการเล็กๆ มีหน้าที่ดำเนินกิจกรรมต่างๆ ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งขึ้น เช่น คณะกรรมการหน่วยกิจกรรมท่องเที่ยวศึกษานอกสถานที่ ชุมมนุชนิตร์และภวส์โมธอ่านหนังสือ หน่วยกิจกรรมสหกรณ์ หน่วยกิจกรรมสวนครัวเลี้ยงสัตว์ และอื่นๆ เป็นต้น คณะกรรมการเล็กๆ ที่โรงเรียนจัดตั้งขึ้นนั้นมีความมุ่งหมายจะให้ช่วยแก้ปัญหาส่วนใหญ่ในการบริหารและการจัดการโรงเรียน ตามปกติคณะกรรมการเล็กๆ เหล่านี้มักจะทำงานได้ดี เพราะเป็นการเปิดช่องให้

ทุกคนได้ทำงานร่วมกันเต็มที่ตามความต้องการและความสามารถของตน คณะกรรมการเด็ก ๆ เหล่านี้จะวางแผนการกระทำกิจกรรมให้สำเร็จผลตามวัตถุประสงค์จะต้องมีการประชุมปรึกษาหารือกันโดยสม่ำเสมอ มีการอภิปรายปัญหาที่เกี่ยวกับการดำเนินงานและเมื่อประชุมตกลงกันอย่างไรแล้ว ต่างก็จะได้ไปปฏิบัติงานตามความรับผิดชอบของตนต่อไป การประชุมเพื่ออภิปรายปัญหาของหน่วยกิจกรรมประเภทต่าง ๆ เหล่านี้เป็นจะต้องมีเจ้าหน้าที่ประจำดังนี้คือ

๑. ประธาน ได้แก่หัวหน้าหน่วยกิจกรรมหรือหัวหน้าชุมนุมต่าง ๆ ที่สมาชิกเลือกตั้งขึ้น มีหน้าที่เช่นเดียวกับประธานของคณะกรรมการครู หรือนักเรียน

๒. เลขานุการ ในกิจกรรมบางประเภท สมาชิกเลือกตั้งเลขานุการไว้เป็นตำแหน่งประจำ เพื่อบันทึกรายงานการประชุม และการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ไว้เป็นหลักฐาน มีหน้าที่อย่างเดียวกับเลขานุการของคณะกรรมการครู หรือคณะกรรมการนักเรียน ดังกล่าวแล้ว

๓. ที่ปรึกษา ได้แก่ครูที่ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาหรือผู้อุปถัมภ์ (Sponsor) แห่งหน่วยกิจกรรมนั้น ๆ หรือชุมนุมนั้น ๆ ในฐานะที่เป็นผู้สนใจและมีความชำนาญในกิจกรรมนั้น ๆ หน้าที่ของที่ปรึกษาอย่างเดียวกับของคณะกรรมการครูหรือนักเรียน ตามปรกติหน้าที่ที่ปรึกษาหรือผู้อุปถัมภ์ จะต้องทำเป็นประจำ เพราะครูเป็นผู้รอบรู้ และมีประสบการณ์ในหน่วยกิจกรรมนั้น ๆ มาก แต่บางทีเลขานุการหรือครูอาจจะไปเชิญผู้ทรงคุณวุฒิจากภายนอกมาเป็นที่ปรึกษาฝ่ายวิชาการก็ได้ เช่นในหน่วยกิจกรรมดนตรีและเลอะดัด บ้างครั้งก็จำเป็นต้องเชิญผู้ชำนาญการพิเศษมาให้คำแนะนำเป็นต้น

การอภิปรายปัญหาเป็นส่วนประกอบสำคัญของการประชุม และการทำ
งานเป็นหมู่คณะ

ในการประชุมที่ดี ในกิจกรรมบางอย่างที่ดี เรามักจะประสบกับบรรยากาศ
ที่ไม่กระตือรือร้นในการประชุม เช่น ในการประชุมก็จะมีสมาชิกแย่งกันพูด
จนฟังไม่ได้ศัพท์ ในการทำงานก็มีการแย่งงานกันจนยุ่งเหยิงไปหมด บางครั้ง
เราก็มักจะประสบกับบรรยากาศที่เชื่องช้าไม่ขจรใจ เช่น ในการประชุม
ที่มีผู้ทรงฟังเป็นศกหลายรายเดียว ในการทำงานก็เช่นเดียวกัน ถ้าหัวหน้างาน
มาขึ้นคุมงานถึงจะทำงานไม่ผิดกับเครื่องยนต์ที่ติดไฟ ในห้องเรียนเราก็อาจจะ
พบกับบรรยากาศเช่นนี้เหมือนกัน จะเห็นครูสั่งให้นักเรียนทำงานอย่างเดียวกัน
พร้อมกันทุกคน ซึ่งดี ๆ ก็ว่าเรียบร้อย แต่พอจบคาบครูไปแล้ว นักเรียนก็
เล่นกันเรื่อยวกราวเอ็ดตะโรไปหมด ที่เป็นเช่นนี้เพราะเหตุใด เมื่อพิจารณาให้
ละเอียดจริง ๆ แล้วก็จะพบความจริงว่า เราได้รับการอบรมให้เป็นผู้กระทำ
ตามจนเคยชิน จนไม่รู้ว่าจะช่วยตัวเองได้อย่างไร กิจกรรมต่าง ๆ ที่ปรากฏ
ในโรงเรียนก็เช่นเดียวกัน เราสอนนักเรียนโดยมอบความไว้ใจ ครูไม่เสนอ
แนะปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นให้นักเรียนคิดแก้ แล้วนักเรียนก็ไม่รู้ว่าจะปฏิบัติตัว
อย่างไร จะควบคุมพฤติกรรมของคนอย่างไร พยายาม ๆ ก็ว่านักเรียนช่วย
ตัวเองไม่เป็น ฉะนั้นทางออกที่ง่ายที่สุดก็คือมอบหมายให้ทำ ถ้าไม่ควบคุมก็จะ
เล่นตามอำเภอใจ ในทางตรงกันข้าม ถ้าโรงเรียนสอนให้นักเรียนกล้าแสดง
ความคิดเห็น ความเห็น วิจารณ์งานของคนทำงาน และรู้จักหน้าที่และความรับผิดชอบ
เสียแล้ว ปรากฏการณ์ต่าง ๆ ดังกล่าวแล้วก็จะไม่เกิดขึ้น การอภิปราย
ปัญหา (discussion) นี้แหละนับว่าเป็นเครื่องมือสำคัญอย่างหนึ่งในอนาคต

สอนคนให้รู้จักตนเอง เพราะเมื่อมีการอภิปรายคราวใด อย่างน้อยที่สุดก็จะต้องมีคนกล้าปรากฏตัวแสดงความคิดเห็นของตนออกมา ให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันและกันขึ้น เมื่อทบทวนเห็นว่า เป็นความคิดเห็นที่ดี ก็ยอมรับมติรับรองให้สมาชิกคนนั้นนำแนวความคิดความเห็นไปปฏิบัติ โดยถือคะแนนเสียงข้างมาก ด้วยความรับผิดชอบถึงความไว้วางใจที่หมู่คณะมอบให้สมาชิกผู้นั้น ก็ยอมรับปฏิบัติงานนั้น จนเต็มศักยภาพความสามารถ เพื่อจะนำผลสำเร็จแห่งงาน มาเสนอต่อสมาชิกทุกคนรับทราบ นี่แสดงว่า การอภิปรายช่วยอบรมสมาชิกให้รู้หน้าที่ และความรับผิดชอบไปในตัว นับว่าเป็นวิธีประชาธิปไตยโดยแท้

วิธีดำเนินการอภิปราย

ครูยอมรับตามข้อสังเกตและประสบการณ์ที่นักเรียนได้รับ อาศัยการเรียนรู้ด้วยการกระทำ (learning by doing) การพูดเป็นการเรียนรู้ด้วยการกระทำอย่างหนึ่ง การดำเนินการอภิปรายนับว่าเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยการพูด (learning by talking) วิธีหนึ่ง การอภิปรายหมายถึงการแก้ปัญหาเรื่องหนึ่งเรื่องใด เพื่อจะค้นหาความจริงบางอย่างประกอบด้วยหลักฐานและพยาน การอภิปรายจะเกิดคุณค่าและประโยชน์ในการร่วมมืออย่างแท้จริง ต้องอาศัยครูกับนักเรียนวางแผนการที่จะอภิปรายร่วมกัน เราอาจจะพิจารณาแบ่งกระบวนการอภิปรายออกเป็น ๓ ขั้นตอน คือ

๑. เตรียมการอภิปราย
๒. การอภิปราย
๓. ประเมินค่าของการอภิปราย

การเตรียมการอภิปราย ประกอบไปด้วยรายการต่อไปนี้

๑. ศึกษา สิ่งที่จะเป็น ประโยชน์ แก่การ อภิปราย ให้พร้อม เช่น เอนไซโคลบีเดีย ปฏิทินประจำปี หนังสืออุเทศ หนังสือพิมพ์ และเอกสารอื่นๆ ที่จะนำมาใช้เป็นหลักฐานอ้างอิง

๒. เตรียมเรื่อง ปัญหา หรือประเด็นที่จะเสนอเพื่ออภิปราย

๓. อ่านหนังสือต่าง ๆ เพื่อที่จะนำความรู้ ไปใช้เป็นหลักฐานในการ อภิปราย

๔. เตรียมร่างหัวข้อเรื่องย่อ ๆ คำพูดและรายงาน สำหรับอภิปราย ถัดหน้า

การอภิปราย ประกอบด้วยรายการต่อไปนี้

๑. เตรียมห้องสำหรับอภิปราย จัดโต๊ะ และเก้าอี้ให้เหมาะและ สะดวกที่จะอภิปราย

๒. จัดหาเครื่องอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่อำนวยความสะดวกในการ อภิปราย เช่น แผนที่ แผนภาพ กราฟ สถิติ ฯลฯ

๓. ให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการอภิปรายกันทั่วถึง

๔. กำหนดเวลาที่จะอภิปรายให้แน่นอน

๕. แจกกระดาษเขียนในการดำเนินการอภิปราย เพื่อทุกคนจะได้ เตรียมปรับปรุงตัวให้เหมาะกับแผนการ

๖. ให้ทุกคนเสนอความคิดเห็นได้อย่างอิสระ

๗. ให้ทุกคนรับฟังข้อเสนอของผู้ อื่นด้วยความสนใจ

๘. พูดให้ชัดเจน แจ่มแจ้ง สภาพ เข้าใจง่าย

๙. การอภิปรายไม่ใช้การโต้แย้งหรือผกผันความคิด ประสงค์การกัน

๑๐. ทุกคนนับถือความคิดเห็นของผู้เห็นอกทุกคน

๑๑. การอภิปราย^{๑๑}ทั้งหมด^{๑๒} หมายถึงการค้นหาปราชัย หรือการ
ปรึกษาหารือในปัญหาเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

๑๒. ถามคำถามด้วยมารยาทสุภาพ

๑๓. อย่าพูดขัดขวางกัน หรือพูดคนเดียวตลอด ให้โอกาสคนอื่น ๆ
ได้เสนอความคิดเห็น เพื่ออภิปรายบ้าง

๑๔. สรุปร้อยความที่กล่าวด้วยตนเอง

๑๕. ให้ทุกคนรู้สึกเป็นอิสระที่จะเสนอความคิดเห็นให้มากที่สุด

ประเมินค่าการอภิปราย ทุกคนที่มีส่วนร่วมในการอภิปรายอาจจะประ
เมินค่าตนเองได้โดยตอบคำถามต่อไปนี้

๑. ได้รับความรู้กว้างขวางหรือไม่

๒. บันทึกรู้สึกถึงประโยชน์ที่ตนได้บ้างหรือไม่

๓. มีทัศนคติอะไร เปลี่ยนแปลงไปบ้าง

๔. เกิดความสนใจอะไรใหม่ ๆ ขึ้นมาบ้าง

๕. รู้สึกว่าได้ประพจน์ตนเป็นสมาชิกที่ดีของหมู่คณะแล้วหรือไม่

ข. การศึกษานอกสถานที่ การศึกษาแผนใหม่ถือว่ากิจกรรมศึกษานอก
สถานที่ มีความสำคัญในการส่งเสริมความเจริญของงานของนักเรียนทุกทาง
ในทางกายภาพ นักเรียน ได้มีโอกาส เปลี่ยนบรรยากาศ เดินทางไปชม โบราณวัตถุ
สิ่งค่ายพักแรม ชมโรงงานอุตสาหกรรม แหล่งทำมาหากินของประชาชน
แหล่งผลิตทรัพยากรตามธรรมชาติ หอดูดาว พิพิธภัณฑ์ และสถานที่อื่นเป็น

อุปกรณ์การศึกษาอื่นๆ ในทางจิตภาพ นักเรียนได้มีโอกาสทดลองความอดทน ในทางสัมผัส นักเรียนได้มีโอกาสฝึกความสังเกต การพิจารณา และการรับรู้ทางประสาท ซึ่งทำให้สติปัญญาเจริญ ในทางสังคม นักเรียนได้มีโอกาสเรียนเล่นและทำงานร่วมกับหมู่คณะ และได้พบปะสมาคมกับเพื่อนบ้าน โดยการวิสาสะสนทนาและสัมภาษณ์ ดังเสริมให้นักเรียนได้มีประสบการณ์ด้วยตนเองมากขึ้น

การศึกษานอกสถานที่ที่มีประโยชน์มาก เพราะเป็นการเปิดหูเปิดตา ได้รับความรู้กว้างขวาง เช่น ครูหาโอกาสพานักเรียนไปเที่ยวในต่างจังหวัดในเขตภูมิภาคเรียน หรืออาจจะพาไปเป็นชั้นๆ ไปดูภูมิประเทศใกล้ๆ โรงเรียน เป็นต้น ก่อนที่จะพานักเรียนออกไปศึกษาข้างนอก ครูควรจะได้สอนเรื่องที่จะไปศึกษาด่วงหน้า เมื่อเดินทางโดยรถยนต์พาหนะ เช่น รถยนต์ รถไฟ ก็ควรที่จะอบรมให้เข้าใจระเบียบของการโดยสาร และอบรมให้รู้จักรักษาศีลด้วย นอกจากนั้นในการไปดู ครูควรหาโอกาสสอนให้เด็กรู้จักกับทุกสิ่งที่ได้พบได้เห็นมา เพื่อจะนำมาอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้กันภายหลัง ในการนำเด็กเดินทางไปยังที่ไกลๆ นั้น สิ่งที่ครูจะต้องเอาใจใส่ให้มากที่สุดคือ สวัสดิภาพและความปลอดภัยของเด็ก

การศึกษานอกเวลาเรียนนับว่าเป็นกิจกรรมสำคัญในทางการศึกษา ในระหว่างชั่วโมงเรียน เวลาไม่อำนวย ให้นักเรียน ได้รับการศึกษา อบรม สัมบูรณ์ ความความมุ่งหมายของการศึกษา การศึกษานอกเวลาเรียนช่วยเพิ่มเติมการศึกษาในเวลาเรียนเป็นอย่างดี เพราะส่งเสริมความเจริญทางสังคม จิตใจ และความสามารถในทางการปรับปรุงตัวที่จะอยู่ในสังคมได้ดี การศึกษานอกเวลาเรียน

เช่น การโต้วาที การแสดงละคร นิทรรศการ ศิลปหัตถกรรม การกีฬา และกิจกรรมนอกหลักสูตรประเภทต่าง ๆ เหล่านี้ จะช่วยส่งเสริมเด็กให้รู้หน้าที่ และความรับผิดชอบและความร่วมมือกันโดยกิจกรรมนอกเวลาเรียนที่โรงเรียนควรจัดให้ด้วย

การกีฬา การควรจัดใหม่ในวันต้นภาคเรียน ให้มีการแข่งขันระหว่างวัน ระหว่างชั้น หรือระหว่างคณะ การแข่งขันประจำปีควรจัดให้มีการแข่งขันในระหว่างโรงเรียนเป็นวัน ๆ โรงเรียนมีโอกาที่จะอบรมนำใจนักกีฬา เช่น การเดินรอมหมู่ รวบรวม การเสียสละ การแพ้ การชนะ และรู้จักความอดทนอดกลั้นได้เสมอ

การแสดงละคร ควรจัดใหม่ในวันต้นภาคเรียน การแสดงละครทำให้ นักเรียนรู้จักงาน รู้จักแบ่งงานกันทำและรู้จักร่วมมือกันทำงาน นอกจากแสดงละครแล้วควรจัดให้มีการประกวดเรื่อง หรือประกวดบทละครก็ได้

การประกวด โรงเรียนอาจจัดให้มีการประกวดต่าง ๆ เช่น การฝีมือ และการแต่งแผนในวันต้นภาคเรียน การประกวดดังกล่าวควรจัดให้ทั่วทุกชั้น แบ่งการประกวดออกเป็นวัน ๆ เพื่อจะได้พิจารณาความคิดริเริ่มและความคิดสร้างสรรค์ของเด็กได้ทั่วถึง ในการประกวดการแต่งกายจัดให้มีการประกวดในแง่สวยงาม ความคิด ขบขัน และคุณค่า เป็นต้น การประกวดการฝีมือก็จัดทำนองเดียวกัน ให้มีการประกวดในแง่สวยงาม ปรานี และประโยชน์ เป็นต้น

นิทรรศการศิลปหัตถกรรม โรงเรียนอาจจัดใหม่ในวันต้นภาคเรียน ปลายปี หรือในโอกาสงานเทศกาลประจำปีได้เสมอ ในการแสดงศิลปหัตถกรรม

นั้นให้พยายามส่งเสริมให้เข้าถึงของทบทวนทำจน ออกแสดงให้ประชาชนชม
ให้มากที่สุด เพื่อโฆษณาให้ทราบทั่วกันว่า การเรียนอันแท้จริงของเด็กนั้น
มิใช่มุ่งจะเรียนหนังสืออย่างเดียว ความสำคัญอยู่ที่การเรียนวิชาหาเลี้ยงชีพ
ต่างหาก

ก. การจัดกิจกรรมที่เป็นบริการแก่สังคม

การลูกเสือ ก่อนอื่นควรทราบความประสงค์เดิมของ ดอร์ติ เบเดน
เพาเวดต์ ผู้ดองตัวไปแล้ว ซึ่งเป็นคนคิดตั้งองค์การลูกเสือขึ้นเป็นคนแรก และ
ครั้งแรกที่เมืองมาเฟิง สหรัฐอ์ฟริกาใต้ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๐ การตั้งองค์การ
ลูกเสือ แสดงให้เห็นความคิดเห็นการณ์ไกล ในทางการศึกษาของ ดอร์ติ
เบเดน เพาเวดต์ ไม่น้อยเลย ดอร์ติ เบเดน เพาเวดต์ มองเห็นการศึกษา
อย่างละเอียดคิดล้ำนัยจนท้งหลาย แต่ก่อนนั้นมองเห็นว่าเด็กไม่มีความสำ
มารถในทางที่จะก่อผลประโยชน์ให้แก่ตน ก็เคยเหมาว่า เด็กนั้นไม่มีความ
สามารถเลยเด็ดขาด

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้า ๖ รัชกาลที่ ๖ แห่งพระราชวงศ์จักรี
ทรงเป็นบรรพบุรุษผู้มองเห็นการณ์ไกลในการศึกษา ได้ทรงนำวิธีการลูกเสือ
เข้ามาใช้ในประเทศไทย เมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๔ เป็นประโยชน์เหลือที่จะคณนาใน
การอบรมกุลบุตรไทยจนถึงปัจจุบันนี้ ความมุ่งหมายของลูกเสือมีดังนี้

๓. ฝึกฝนอบรมเด็กให้มร่างกายแข็งแรง ปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามหลัก
อนามัย มีการฝึกกายบริหาร เดินทางไกล ตั้งค่ายพักแรม ท่องเที่ยวชม
ภูมิประเทศ ๆ ต ๆ

๒. ผู้ฝึกฝนอบรมจิตใจ ให้เข้มแข็ง ให้สามารถไข่ดมอง ให้เป็นประโยชน์ เช่น มีไหวพริบ มีความสังเกตดี มีใจกล้าหาญ และให้รู้จักรักษาคำให้รอด เมื่อต้องเผชิญกับอุปสรรคต่าง ๆ

๓. ผู้ฝึกฝนอบรมให้เป็นคนสมบูรณ์พร้อมด้วยคุณธรรม จริยธรรม และศีลธรรมอันดี ให้รู้จักหน้าที่ของตนที่จะต้องปฏิบัติต่อชุมชนชน ให้เป็นคนรู้จักเสียสละ ช่วยเหลือชีวิตคนและสัตว์ มีใจเมตตากรุณาต่อเพื่อนมนุษย์และสัตว์ อบรมคนให้มีความใจอ่อนโยน แต่ไม่ใช่อ่อนแอ เข้มแข็งแต่ไม่ใช่แข็งแกร่ง เป็นคน

หลักการลูกเสืออันเป็นประเพณีสากลนิยม ผู้ที่จะสมัครเป็นลูกเสือ จะต้องรักษาคำมั่นสัญญา ๓ ข้อดังนี้

ด้วยเกียรติยศ ข้าพเจ้าขอปฏิญาณว่า ข้าพเจ้าจะปฏิบัติให้ดีที่สุดที่จะ

๑. กระทำหน้าที่ต่อพระเจ้า เป็นเจ้าและต่อพระมหากษัตริย์

๒. ช่วยเหลือผู้อื่นทุกขณะและทุกโอกาส

๓. ประพฤติตามขอบบังคับและวินัยของลูกเสือ

เพราะเหตุนี้ลูกเสือทั่วโลกจึงมีอุดมการณ์ในการแสดงปฏิสันถารและไม่ตรีจิตต่อกันด้วยการยิ้มแย้มแจ่มใส กระทำความเคารพกันด้วยใจน้อม ๓ นว คือ นวช นวกดาง และนวนาง (ประจักษ์การวันทยาหัตถ์ของทหาร) เป็นสัญญาอักษรแทนคำปฏิญาณ ๓ ข้อ นอกจากนั้นได้มีธรรมเนียมให้เชคแฮนด์กันด้วยมือซ้าย เป็นการแสดงมิตรภาพ เพราะมือขวามักจะต้องถือพธอง หรือไม้ถือ

วินัยสากลของลูกเสือ ๑๐ ข้อ มีดังนี้

๑. ลูกเสือจะต้องมีเกียรติยศเป็นเทเชอถือได้ กล่าวคือจะต้องรักษาความสัตย์ใหม่น เมื่อรับว่าจะทำอย่างไรแล้วจะต้องทำตามปากพูด

๒. ลูกเด็กจะต้องมีความจงรักภักดีต่อพระเจ้าอยู่หัว ช่อดัตตยต่อผู้
บังคับบัญชา ต่อประเทศชาติ มีความรักและกตัญญูต่อบิดามารดา และ
ผู้มอบคุณทั้งหลาย

๓. ลูกเด็กจะต้องปฏิบัติหน้าที่บำเพ็ญประโยชน์แก่ตน และช่วยเหลือ
ผู้อื่น

๔. ลูกเด็กจะต้องเป็นมิตรกับคนทั่วไป กับเพื่อนลูกเด็กด้วยกัน
นับถือกันเหมือนพี่น้อง ไม่เลือกชาติชนและวรรณะ

๕. ลูกเด็กเป็นผู้มีสันติคารวะดี

๖. ลูกเด็กต้องเป็นผู้ รักดีตนและช่วยเหลือสังคม

๗. ลูกเด็กต้องเชื่อฟังคำสั่งของบิดามารดา ตลอดจนผู้บังคับบัญชา
ตามลำดับชั้น โดยไม่มีความรังเกียจเคียดแค้น

๘. ในยามตกทุกข์ได้ยาก ลูกเด็กจะต้องพึ่งพาอุปถัมภ์ด้วยความ
ขมแขมเบกบาน

๙. ลูกเด็กต้องเป็นผู้ มีความมัธยัสถ์

๑๐. ลูกเด็กต้องเป็นผู้ บริสุทธิ์ทั้งใจกาย นกายบริสุทธิ์ วาจา
บริสุทธิ์ และใจบริสุทธิ์

การลูกเด็อนเมื่อปฏิบัติให้ถูกต้องตามอุดมคติใดจริงแล้ว ย่อมก่อให้เกิด
ผลดีในการอบรมบ่มนิสัยเด็ก ๆ เพื่อให้สามารถที่จะเป็นประโยชน์แก่ตนและ
แก่สังคมได้เป็นอันมาก

การอนุภาษาดำเนินไปคู่กับการลูกเด็ก จะผิดกันแต่ในเรื่องเพศ
การอนุภาษาด้านวิชาของกุลธิดา การลูกเด็กเป็นของกุลบุตร ความมุ่งหมาย

ฉันใหญ่มุ่งจะอบรมคนให้ช่วยเห็ดอมมนุษย์ด้วยกัน มีคติของการอนุภาชาอยู่
ข้อหนึ่งว่า “เราจะบำเพ็ญคนให้เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น” อนุภาชาอบรม
กุตริตาให้เป็นคนดีเยี่ยมเมตตากรุณาต่อมนุษย์และสัตว์ ช่วยเห็ดอเพื่อน
มนุษย์ด้วยกันให้พ้นจากความทุกข์ยาก เป็นต้น ความมุ่งหมายของการ
อนุภาชาตมดังนี้

๑. อบรมวัฒนธรรม จริยธรรมและมารยาทอันดีงามปลูกฝังจิตใจในจิตใจ
๒. อบรมให้รู้จักรักษานาม譽และร่างกายของคนและของผู้อื่น
๓. อบรมให้รู้จักหน้าที่ของตน เพื่อให้เป็นประโยชน์แก่ตน และต่อส่วนรวม
๔. อบรมให้มีความสามารถช่วยตนเองได้เมื่อถึงคราวจำเป็นและคับขัน

ความมุ่งหมายของอนุภาชาตามหัวข้อข้างต้นนี้ คิดอยตามองค์สำคัญของ
การศึกษาก็คือ อบรมคนให้เป็นคนดีมีบรรณพร้อม มีความสามารถที่จะ
ดำรงชีวิตให้เป็นประโยชน์แก่ตนและสังคมได้จริง.

